



CDN

Centrum Doskonalenia Nauczycieli
w Pile

Wiadomości Opinie Materiały

Biuletyn Pilskiej Oświaty

2/2023

ISSN 1429-6276

Wstęp 1

**Wiadomości
Opinie, Materiały
2/2023**

ISSN 1429-6276

Wydaje

Centrum Doskonalenia
Nauczycieli w Pile
ul. Bydgoska 21
64-920 Piła

Kontakt:

Dyrektor

67 352 70 11

Sekretariat

67 352 70 10

Pracownia Kształcenia Ustawicznego

67 352 70 21
67 352 70 22
pku@cdn.pila.pl

Pracownia Doradztwa

67 352 70 26
67 352 70 28
pd@cdn.pila.pl

Pracownia Informacji i Wydawnictw

67 352 70 27
67 352 70 40
piw@cdn.pila.pl

Redaktor naczelny

Grzegorz Bogacz

Zespół Redakcyjny

Katarzyna Kwaśnik
dr Paweł Michał Owskianny

Skład Łamanie

Sławomir Kozłowski

Korekta

Katarzyna Włodkowska

W kręgu języków obcych

1. Marta Gabrys – *Nauczanie języków obcych, nastolatki i sztuczna inteligencja – czy mariaż AI i szkoły jest możliwy? AI – nowe możliwości czy nowe zagrożenia?* 2
2. Aleksandra Krawczyk – *Panta rhei – czyli zmieniające się podejście do tego jak być dobrym nauczycielem języka obcego.* 9

Scenariusze lekcji

1. Edukacja wczesnoszkolna – Karolina Kawa – *Pasja jest we wszystkim- lekcja edukacji matematycznej z wykorzystaniem elementów przyrody.* 17
2. Język angielski – Dorota Wnuk, Barbara Nowak – *Innowacja pedagogiczna „Język niemiecki po angielsku”.* 19
3. Geografia – Paulina Usidus – *Lekcja otwarta z geografii – Europa.* 21
4. Religia – Barbara Tomczak – *„Dziesięć słów – podsumowanie”.* 23
5. Psychologia – Wawrzyniec Standowicz – *Terapeutyczna Jenga.* 25
6. Matematyka – Paweł Wernicki – *Mieć PLAN na PLANimetrię.* 28
7. Matematyka – Małgorzata Wucens, Paweł Wernicki – *Nie taki arkusz straszny, jak go malują – Matura z matematyki 2023.* 32
8. Edukacja przedszkolna – Beata Siwek – *Masz Wiadomość – Pochwałobieracz i magiczne słowa.* 36

Co warto przeczytać?

- Katarzyna Kwaśnik – *W moim sercu. Księga uczuć, Jo Wittek.* 38

Katarzyna Kwaśnik, nauczyciel konsultant, CDN w Pile

Od Redakcji

W anturazhu podobnym do ubiegłorocznego oddajemy w Państwa ręce kolejny Biuletyn „Wiadomości-Opinie-Materiały”. Jest to zestaw scenariuszy lekcji otwartych realizowanych przez nauczycieli w ramach awansu zawodowego. Scenariusze są dostępne na stronie www.cdn.pila.pl w zakładce „Publikacje”, a powiązane są z artykułami metodycznymi zaprezentowanymi w Biuletynie.

W tegorocznym otwarciu mamy edukację wczesnoszkolną, język angielski, geografię, matematykę religię i psychologię.

Zakres tematyczny jest mocno zróżnicowany. Matematyka od malucha do maturzysty, innowacja językowa, wycieczka po Europie, jakże aktualna tematyka przygotowująca uczniów do świadomego przyjęcia sakramentu I Komunii. Jest i terapeutyczna Jenga jak narzędzie do przełamania „pierwszych lodów” w kontakcie uczeń-psycholog.

Ciekawym tematem, jakże na czasie, jest sztuczna inteligencja wraz z pytaniem czy zaimplementować ją do procesu edukacji, czy zostawić i zostać w tyle za uczniami i udawać, że problemu nie ma. A może postawić na szkołę przyszłości – nowoczesną i otwartą na ucznia.

Kompetencja profesjonalna, wszystko o niej, wielopoziomowo i wieloaspektowo w kontekście zawodu nauczyciela „... to ruchomy cel czy horyzont, ku któremu profesjonalista zmierza przez całe swoje życie zawodowe, lecz którego nie jest w stanie osiągnąć”¹. Definicja oddaje sens całego wywodu autorki i to w kontekście nauczania-uczenia się języka angielskiego.

Oczywiście Biuletyn zamyka propozycja z półki książek obrazkowych. Tym razem jest o uczuciach, w słowach Jo Witek², z ilustracjami Christine Rousseev.³

Tradycyjnie, całemu numerowi towarzyszą prace fotograficzne naszej koleżanki, Emilii Jaworskiej – Weyders. Są majestatyczne żurawie, kwieciste wiosenne łąki, rzepakowe pola. Jest i ławeczka, ku wyciszeniu, kontemplacji i refleksji.

Katarzyna Kwaśnik

¹ Wallis, M. 1991. *Training Foreign Language Teachers*, Cambridge University Press. Cambridge, tłum. – autorka artykułu

² Jo Witek, *W moim sercu. Księga uczuć*, Ilustracje: Christine Rousseev ; tłumaczenie: Anna Rosiak, Warszawa, Wydawnictwo Mamania, © 2016

³ Tamże

Marta Gabryś, nauczycielka języka angielskiego, ZS im. St. Staszica w Pile

Nauczanie języków obcych, nastolatki i sztuczna inteligencja –czy mariaż AI i szkoły jest możliwy? AI – nowe możliwości czy nowe zagrożenia?

Co jakiś czas ludzkość staje się świadkami kolejnych przełomów technologicznych. Dają nam one nadzieję, na ciągły rozwój i wzrost produktywności, ale też powodują uzasadnione niepokoje. Obserwowaliśmy już wprowadzenie się komputerów do naszych domów, popularyzację Internetu, a potem miniaturyzację do smartfonów, które towarzyszą nam już wszędzie. Widzimy niezaprzeczalne zalety nowych technologii, jak i ich wady. Dziś, a piszę to wiosną 2022 roku, stoimy na progu kolejnego przełomu – każdy z nas może skorzystać z pomocy sztucznej inteligencji. Jest to temat niezwykle szeroki, mamy już kilka jej modeli proponowanych przez duże firmy technologiczne, a ludzkość codziennie odkrywa jej nowe zastosowania. W tej chwili najpopularniejszy jest chat gpt – należący do Microsoftu, który w przyszłości ma nam towarzyszyć w pakiecie office, a inne propozycje mnożą się i już niedługo będziemy mogli z nich skorzystać. Ja tutaj skupię się na aspekcie, który jest mi najbliższy zawodowo, a który wzbudza w środowisku szkolnym dużo kontrowersji – wykorzystania AI (z ang. artificial intelligence) w szkole.

Po pierwsze, jako nauczyciel w liceum jestem pewna, że nie mogę ignorować tego, że moi uczniowie, czyli młodzi ludzie biegli w wykorzystaniu nowych technologii na pewno korzystają z tego nowego narzędzia produktywności. Kilka tygodni temu śmiałam się z uczniami z ironii tego, że przyznali, że wykorzystali AI do napisania im pracy domowej na język polski, w której opowiadali o miłości na podstawie literatury. Fakt tego, że zaufali modelowi sztucznej inteligencji, by opowiedział o tej jakże ludzkiej emocji za nich, z jednej strony rozbawił mnie, ale też zmusił do dyskusji z nimi i zastanowienia. Płyne z tego jasny wniosek, albo przymkniemy oczy na to nowe narzędzie i pozwolimy by szkoła została daleko za światem młodych, a tym samym znów nie zawalczymy o atrakcyjność procesu nauczania dla tych, dla których szkoła istnieje – naszych uczniów, albo zaadoptujemy ją, jako narzędzie. Stoją więc przed nami duże wyzwania – jak nie pozwolić, by AI rozleniwiło naszych uczniów i nie pozbawiło ich chęci do pracy własnej i kreatywnego podejścia do rozwiązywanych problemów, oraz kolejne jeszcze bardziej wymagające - to jak zaimplementować sztuczną inteligencję w proces nauczania, by szkoła nie została z tyłu, a by przynajmniej dotrzymywała kroku nastolatkom.

Coraz trudniejsza sztuka motywacji ucznia.

Pierwszym wyzwaniem staje się motywowanie uczniów do nauki języków obcych w dobie szybko rozwijających się translatorów w czasie rzeczywistym. Już dziś każdy może użyć telefonu by szybko i w miarę poprawnie przetłumaczyć tekst, który ma przed sobą. Kwestią czasu jest zapewne pojawienie się modeli tłumaczących to, co słyszymy. Jak więc sprawić, by uczenie się języka, nadal miało dla nich wartość i było atrakcyjne?

Powstaje więc pytanie jak zmotywować ich do nauki, tak by wysiłek włożony w naukę, był wart poświęcenia w oczach młodych ludzi. Samo uświadomienie sobie korzyści dla naszego mózgu, może już w obecnych czasach nie być wystarczające. Po co rozwijać obszary mózgu odpowiedzialne za komunikację w języku obcym, jeśli używając narzędzi tłumacza możemy już ich nie potrzebować? Wzbudzanie motywacji u ucznia od zawsze było trudną sztuką, a w obliczu dostępności aplikacji ułatwiających komunikację w nim, w oczywisty sposób będzie jeszcze trudniejsze. Udogodnienia te oszczędzają czas i stres komunikacji, ale też w oczywisty sposób rozleniwiają i sprawiają, że nie każdy będzie w stanie zauważyć korzyści związane z rozwojem intelektualnym i sprawną komunikacją w języku obcym. Przychodzi nam tutaj na pomoc teoria motywacji głosząca, że największą wartość ma motywacja wewnętrzna. W doskonałym świecie nasi uczniowie powinni czuć chęć do samorozwoju i realizowania się intelektualnie, a język, jako umiejętność złożona i czerpiąca z różnorodnych aspektów nadaje się do takiego celu idealnie.

Możemy więc próbować postawić ucznia w praktycznych sytuacjach, które mu tę wartość uświadomią, lub przynajmniej takie sytuacje zasymulować. Niemalże każdy język obcy może być ważnym atutem wyróżniającym nas na rynku pracy. Możemy więc pokazać naszym uczniom oferty pracy na stanowiska, które ich interesują w przyszłości, które niejednokrotnie nawet w Polsce są zredagowane w języku obcym, lub mają języki obce w wymaganiach. Poza tym warto by pokazać im korzyści społeczne takie, jak swobodna komunikacja podczas podróży, nawiązywanie międzynarodowych znajomości, oraz otworzenie się na inne kultury i obyczaje. Jeśli więc możliwości szkolne nam na to pozwalają to idealną propozycją dla uczniów może okazać się wycieczka zagraniczna lub wymiana międzynarodowa w ramach jednego z wielu dostępnych programów współpracy międzynarodowej. Innymi, mniej angażującymi nasz czas sposobami są uświadomienie uczniom jak satysfakcjonujące może być praktyczne nawiązanie rozmowy w języku obcym i jaką wartość ma sprawna komunikacja, bez użycia tłumacza. Dlatego też mówienie do uczniów w miarę możliwości tylko w języku obcym, może się okazać drogą do zmotywowania ich do osiągnięcia ich celów komunikacyjnych. Nie należy też nie doceniać otwarcia uczniów na zagraniczne źródła informacji, a wiemy przecież, że 90% informacji online jest po angielsku. Jeśli więc chcą oni sprawnie poruszać się w Internecie, to bez tego języka jest to bardzo utrudnione.

Umiejętność porozumiewania się w języku obcym jest na tyle trudna, że staje się doskonałym narzędziem do utrzymania sprawności umysłowej, a także jest synonimem pewnego prestiżu intelektualnego. Wzbudzenie w uczniach takich potrzeb i wskazanie im praktycznego zastosowania ich w sytuacjach życiowych może w prosty sposób sprawić, że zauważą oni wartość płynącą z posiadania umiejętności komunikacji w językach obcych, nawet w obliczu możliwości ułatwienia sobie tej czynności aplikacjami. Ważne, by doceniali możliwość uniezależnienia się

od takich narzędzi i możliwość traktowania ich jedynie jako udogodnień, a nie konieczności. Nauczyciele i lektorzy w starciu z nowymi technologiami będą jednak zmuszeni bardziej kreatywnie podchodzić do motywowania uczniów i wskazywać im korzyści wynikające z przyswajania tej umiejętności.

Nie sprawdzajmy prac pisanych przez AI – jak zapobiec unikaniu pracy samodzielnej wśród uczniów?

Pośród polskich uczniów kultura ściągania jest wiecznie żywa. Zmiana ich nastawienia do tej sytuacji brzmi jak próba podjęcia ideologicznej walki na dużą skalę, w której chyba jeszcze długo będziemy skazani na przegraną. Wielu z nas tęskni do standardów z innych krajów, zgodnie z którymi ściąganie to powód do wstydu. Nasi uczniowie wciąż niestety obawiają się tylko przyłapania, a nie samego ściągania. Pojawienie się możliwości wykorzystania sztucznej inteligencji, tak by przepisywane przez nich prace domowe i teksty były w dodatku unikalne i trudne do wyśledzenia, budzi uzasadnione obawy wśród nauczycieli. Przypomina to trochę wyścig zbrojeń – uczniowie znajdują kolejny sposób na wyprodukowanie gotowych odpowiedzi lub prac domowych, a naszym zadaniem jest znaleźć sposób wyeliminowania lub wykrycia takiego procederu.

Po pierwsze musimy być świadomi, że wykorzystanie sztucznej inteligencji może oczywiście nasilić niechęć uczniów do wykonywania prac domowych, ale nie jest jej początkiem. Każdemu nauczycielowi przypadło zapewne w udziale sprawdzenie pracy spisanej od kolegi, zrobionej przez kogoś innego czy po prostu ściągniętej z Internetu. Kiedy w przypadku pracy napisanej przez kolegę, udowodnienie pracy niesamodzielnej było bardzo trudne, to łatwo było wykryć plagiat z Internetu wpisując w wyszukiwarkę fragment tekstu. Co zatem zrobić w wypadku unikalnych odpowiedzi na zadawane zadania, które zostały podyktowane chatowi przez naszego ucznia? Możemy oczywiście nie sprawdzać prac pisanych w domu na ocenę, a zatem bez presji poprawności wykonania - można sobie jednak na takie zabiegi pozwolić tylko mając dużo czasu, który musimy poświęcić na te prace, nie oceniając ich. Z drugiej strony możemy ograniczyć się do oceniania tylko prac napisanych na lekcji, wtedy kiedy widzimy ucznia – takie podejście z drugiej strony ogranicza czas, który uczniowie spędzają przyswajając nowe treści i może spowodować, że będzie nam trudno zrealizować materiał. Nie należy też zapominać, by nasi uczniowie nie mieli dostępu do smartfonów i smartwatchy na lekcji, gdyż nie oszukujemy się – ich kreatywność w tym zakresie jest mocno rozbudowana. Na nasze szczęście szybko powstają nowe narzędzia i już teraz możemy skorzystać z aplikacji wykrywających czy tekst, który czytamy jest dziełem sztucznej inteligencji. W Internecie na nasze szczęście nic nie ginie, a wspomniany „wyścig zbrojeń” jest różnie szybki po stronie nauczyciela co jego ucznia.

Nieco innym i mniej standardowym podejściem, które jednak warto przynajmniej od czasu do czasu zaimplementować w naszą pracę jest próba zadawania prac niestandardowych, niestampowych i zmuszających do myślenia. Możemy w miarę możliwości wypracować tematy

prac wspólnie z uczniami, tak by dotyczyły spraw interesujących ich i pobudzały kreatywność i chęć do działania. Już też sama zmiana formy pracy domowej np. z pisania rozprawki na przygotowanie argumentów do dyskusji na dany temat, może się okazać bardziej twórczą metodą pracy nad danym zagadnieniem, rozwijającą więcej umiejętności językowych u naszych uczniów.

Im więcej wysiłku w celu uatrakcyjnienia prac domowych dla uczniów z naszej strony, tym większa szansa, że uczniowie odwdzięczą nam się wkładem pracy w ich wykonanie. Jeśli dodatkowo zachowamy czujność i przynajmniej wrywkowo sprawdzimy czy wykonali te prace samodzielnie, to istnieje duża szansa, że jeśli nawet wykorzystają AI, to będzie to dla nich narzędzie usprawniające ich pracę własną, a nie bezmyślnie wyręczające ich w tej pracy.

Zapręgnijmy AI do pracy – praktyczne wykorzystanie narzędzi internetowych do nauczania.

W tym miejscu płynnie przechodzimy do ważnego tematu – jak sprawić by AI nie było zagrożeniem dla szkoły, ale jej sprzymierzeńcem? Nasi uczniowie wejdą na rynek pracy w dobie sztucznej inteligencji jako zjawiska powszechnego. Wkrótce, będzie ona funkcjonalnością np. pakietu Office, czy integralną częścią przeglądark internetowych. Dostępne jej modele warto więc już teraz wykorzystywać podczas lekcji i do tworzenia nowych zadań dla uczniów, tak byśmy zarówno my jak i oni czuli się z tym narzędziem przyszłości dobrze i swobodnie.

Możliwości wykorzystania chatów lub innych narzędzi AI są ograniczone tylko naszą i naszych uczniów wyobraźnią. Działają one w wielu językach i są oparte na komendach wpisanych przez użytkownika, tworzą więc idealne narzędzie do praktycznego wykorzystania umiejętności językowych. Tworzą iluzję rozmowy, wytwarzają grafiki, programy i inne funkcjonalności co może stanowić idealną okazję do wykorzystania i sprawdzenia umiejętności swoich komunikacji przez uczniów. Co więcej, możemy stopniować trudność zadań od tych podstawowych do bardzo zaawansowanych i wymagających abstrakcyjnego myślenia w języku obcym.

Możemy poprosić uczniów o przeprowadzenie „rozmowy” z czatem na zadany temat, sprawdzając różne jej aspekty takie jak reakcja językowa, umiejętność przekazywania informacji, poćwiczenie form gramatycznych od wydawania poleceń, poprzez formy grzecznościowe do trybów warunkowych i innych. Od nas zależy jak sformułujemy polecenie zadania jakie damy uczniom i na ile pozwolimy im w kreatywny sposób uzyskać dane informacje, przećwiczyć struktury gramatyczno-leksykalne lub uzyskać inne rezultaty na których może nam w procesie nauczania zależeć. Mogą korzystać np. w przypadku języka angielskiego z pytań ćwiczących czasy Perfect np. „Have you ever...?”, tryby warunkowe np. „What happens if..?” „What would you do if..?”. Uczniowie mogą prosić o informacje na dany temat lub nawet porozmawiać z chatem na tematy filozoficzne. Po wykonanym zadaniu wystarczy poprosić o wycinki ekranu z przeprowadzonego feeda (z ang. karmienie – w tym wypadku podawanie chatowi informacji tak by uzyskać pożądaną przez nas rezultat), na dowód wykonanego zadania. Takie zadanie ćwiczy szeroko pojęte umiejętności komunikacyjne u uczniów, dając im możliwość nawiązania

naturalnej rozmowy w warunkach domowych lub szkolnych.

Dalszą częścią zadania, którą możemy przeprowadzić z bardziej zaawansowanymi grupami jest samodzielne parafrazowanie otrzymanych od chatu informacji, które uczy uczniów mowy zależnej i umiejętności streszczania przeczytanych informacji, która jest niezbędną kompetencją w pracy z tekstem. Możemy też poprosić bardziej zaawansowanych uczniów o samodzielne zaprojektowanie takiego feeda tak by otrzymali zadane przez nas rezultaty, co przechodzi dalej w porównywanie sposobów ich otrzymania i różnorodności otrzymanych odpowiedzi, lub zaprojektowanych przez AI grafik. Uczniowie mogą np. dostać zadanie podyktowania instrukcji modelowi tworzącemu grafikę (np. Midjourney, lub Stable Diffusion) do wykonania obrazu jaki im proponujemy np. kota jadącego na koniu w przebraniu rycerza w stylu późnego baroku na tle zachodzącego słońca. Jest to okazja do poćwiczenia przekazywania informacji i ćwiczenie z przymiotników. Porównywanie otrzymanych rezultatów może być świetną zabawą i rozgrzewką dla znużonych dniem uczniów. W przypadku bardzo dobrych uczniów, możemy ich poprosić o samodzielne napisanie jakiegoś tekstu, a później o wygenerowanie podobnego przez chat. Możemy tutaj zaproponować typowe teksty maturalne np. rozprawkę na temat trzymania zwierząt w zoo, lub wspólnie z uczniami stworzyć niestandardowy temat na opowiadanie i zobaczyć gdzie nas zanoszą rezultaty. Otrzymany tekst do porównania z własnym posłuży by pokazać ciekawe rozwiązania językowe, które ulepszą teksty tworzone przez nich, lub nawet zwiększyć ich pewność siebie w wykorzystaniu języka, gdy niektórzy z nich odkryją, że tworzone przez nich teksty nie są gorsze, a mogą nawet wypadać lepiej niż te generowane przez sztuczną inteligencję.

Takie i inne zadania, które sami stworzymy są okazją do praktycznego sprawdzenia umiejętności językowych przez uczniów na wielu poziomach. Jednocześnie uczą one, że chat nie jest tylko narzędziem do ściągania, ale miejscem do podniesienia ich kompetencji i produktywności. Mogą oni dzięki współpracy z tym narzędziem ulepszać język używany przez nich, nie rezygnując z własnego wysiłku i kreatywnego podejścia do wykonywanych zadań. Wystarczy, że uświadomią sobie, że w pracy z chatem sami też mogą stać się twórcą a nie tylko odbiorcą gotowych treści. Otrzymanie treści nowatorskich, dobrej jakości lub o konkretnym kształcie wymaga od nich wysiłku, który my nauczyciele możemy przekuć na korzyść rozwoju naszych uczniów. Cała taka aktywność jest jednocześnie, okazją do nauczenia ich wykorzystania tego narzędzia produktywności, tak by zyskali w nim biegłość, które może się okazać ważna dla nich w przyszłości, kiedy narzędzia związane z AI na pewno upowszechnią się w wielu dziedzinach.

Z drugiej strony my sami możemy też używać sztucznej inteligencji do wzmożenia naszej produktywności jako edukatorów. Jeśli z jednej strony nasi uczniowie ściągają przy użyciu chatu, to my możemy go zaprząć do tworzenia spersonalizowanych testów, które będą się różnić dla każdego ucznia. Odpowiednio zaprojektowany test, może zostać zmodyfikowany przez AI do

wielu wersji wraz z kluczami do każdej z nich. Możemy też poprosić go o zaprojektowanie zadań lub zaproponowanie tematów do dyskusji lub pracy projektowej dla naszych uczniów. Wpisanie kilku komend w np. chat gpt typu „Zaprojektuj mi test w 10 wersjach sprawdzający znajomość mowy zależnej w języku angielskim (lub każdym innym). W zadaniu pierwszym będą tłumaczyć zdania z polskiego na angielski, w drugim uzupełniać luki czasownikami w odpowiedniej formie, a w trzecim przekształcać zdania z formy aktywnej na pasywną.” lub komenda „Zaproponuj tematy do dyskusji na lekcji języka w liceum dotyczące social mediów.” Zajmuje dużo mniej czasu niż tworzenie takich testów lub tematów samodzielnie, lub poszukiwanie ich w czeluściach sieci. Oczywiście podane tutaj przykłady należą do tych najbardziej podstawowych, a my możemy pomyśleć o bardziej zaawansowanych rozwiązaniach, lub właśnie o zaproponowanie ich poprosić chat. („Zaproponuj scenariusz projektu edukacyjnego na język angielski, dotyczącego ekologii.”) Im bardziej doprecyzujemy w rozmowie z chatem nasze wymagania, tym lepsze rezultaty otrzymamy. Jest to okazja do tego by znacznie zaoszczędzić czas spędzony na poszukiwaniu ciekawych rozwiązań metodycznych online i skroić te rozwiązania dokładnie pod nasze cele. Kolejną możliwością jest zaangażowanie naszych uczniów podczas lekcji w proponowanie tematów do dyskusji przez AI w czasie rzeczywistym. Pozwala to na ich większe zaangażowanie w ich własny proces nauczania. W tym wypadku także mnogość zastosowań dla AI jest ograniczona tylko naszą kreatywnością. Ważne jest by cały czas pamiętać, że jest narzędzie oszczędzające czas i poprawiające produktywność dla każdego – nasz nauczycieli również.

Szkoła w przyszłości

Szkoła nie może pozostawać w tyle za światem, w którym na co dzień rozwijają się jej uczniowie. Jeśli chcemy wyposażać ich w kompetencje potrzebne im na nowoczesnym rynku pracy, a także pozostawać w ich oczach atrakcyjną formą zdobywania wiedzy to zwrócenie się ku nowym narzędziom jest niezbędne. W świetle niedawnej pandemii, podczas której przeszliśmy szybką zmianę z nauczania w ławkach, do lekcji online, łatwo sobie wyobrazić, że jesteśmy kompetentni również do wprowadzenia sztucznej inteligencji do klas. Czas nauczania zdalnego, stał się sprawdzianem naszej kreatywności, wyposażył nas w wiele nowych narzędzi, z których nadal korzystamy mimo powrotu do ławek szkolnych. Interaktywne wersje podręczników, platformy edukacyjne i zadania online stały się naszą codziennością, choć kilka lat temu nie wyobrażaliśmy sobie wszyscy pracy w ten sposób.

Dzięki temu z optymizmem patrzę w przyszłość szkoły i czekam na narzędzia dla szkół powiązane z AI, których pojawienie się wydaje mi się tylko kwestią czasu. Zamiast widzieć tylko zagrożenia, warto przekuć pojawienie się tych narzędzi na zwiększoną produktywność, oszczędność czasu i np. tworzyć spersonalizowane testy, które „same się sprawdzą” i różnorodność, dzięki której uczniowie chętnie wezmą udział w procesie nauczania. Czekają nas zapewne nowe odsłony szkoły, z podręcznikami interaktywnymi, narzędziami internetowymi i wykorzystaniem

instrumentów wspomagających ludzką produktywność i kreatywność, ale warto się w niej odleźć, bo właśnie taka szkoła jest odpowiedzią na potrzeby naszych uczniów, którzy będą wkraczać w dorosłość w świecie zupełnie innym, niż ten w który wkraczaliśmy my. Pojawienie się nowych narzędzi wykorzystujących sztuczną inteligencję, sprawi, że pewne zawody staną się przestarzałe, ale na pewno pojawią się inne, w których będzie ona narzędziem pracy. Ważne jest więc by szkoła mogła przygotować młodych ludzi na wyzwania jakie ten nowy rynek pracy może przed nimi postawić.

Na koniec mogę jeszcze tylko czytelników zapewnić, że ten artykuł napisałam samodzielnie, nie używając AI. Jednak z ciekawości zaproponowałam chatowi napisanie na taki temat, podając kilka szczegółów. Mogę tylko powiedzieć, że to co wyprodukował dla mnie było całkiem niezłe, ale nieskromnie dodam, że wołałam mój własny tekst. To daje mi nadzieję, że nasza własna kreatywność, jeszcze przynajmniej jakiś czas będzie tą nadrzędną formą twórczości, a już na pewno zawsze będzie tą, która przynosi nam więcej satysfakcji.



Aleksandra Krawczyk, nauczycielka języka angielskiego, LO Mistrzostwa Sportowego w Pile

***Panta rhei* – czyli zmieniające się podejście do tego jak być dobrym nauczycielem języka obcego**

Stałe podnoszenie kompetencji tak językowych jak i dydaktycznych oraz poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań do zastosowania w dydaktyce, stanowią esencję zawodu nauczyciela języka obcego. Wraz z nowymi trendami w dydaktyce pojawiają się nowe metody i techniki pracy z uczniem, otwierając nowe spojrzenie na edukację dzieci i młodzieży, kształcenie kadr pedagogicznych oraz szeroko pojęty rozwój ludzkości.

Nauczyciele nie tylko ponoszą więc odpowiedzialność za własny rozwój zawodowy, ale także za ogólny, idący w zgodzie w nowoczesnymi trendami rozwój uczniów w obrębie nauczanych przez nich przedmiotów.

Niniejszy artykuł stanowi rozważania nad zmieniającym się podejściem do kompetencji nauczycieli, oczekiwaniami wobec nich stawianymi i zachęca dydaktyków do refleksji nad samodoskonaleniem zawodowym. Pokazuje także zmianę w podejściu do tego, co w zawodzie nauczyciela jeszcze do niedawna było, a co jest teraz najważniejsze.

Kompetencja profesjonalna to klucz do sukcesu w każdej profesji (Wallace, 1985, Wilczyńska, 2002:74). W przypadku nauczycieli jednak, zakres wymaganych kompetencji zdaje się być większy niż w wielu innych zawodach. Zarówno teoretycy jak i praktycy, metodycy nauczania języków obcych, przedstawiciele nauki w dziedzinie glottodydaktyki zauważają, iż oprócz definiowanych przez zakres kształcenia sprawności, nauczyciel powinien także mieć umiejętności aktorskie, by w sposób intrygujący, a wręcz porywający, zarządzać procesem dydaktycznym w klasie, płynnie przechodzić do kolejnych etapów lekcji. Takie stanowisko prezentuje min. Woźniewicz (1986: 249, cyt. W Szalek 2004:73), podkreślając, że dobry nauczyciel języka obcego winien wykazać się umiejętnościami paralingwistycznymi, pozalingwistycznymi, tak, by odgrywać w klasie różne role w zależności od potrzeb materiału, ale także wymagań jakie stawia przed nim grupa uczniów. Taraszkiewicz (1996) twierdzi, że nauczyciel w swej pracy powinien posługiwać się szeroko rozumianą kompetencją profesjonalną, a dominująca w kształceniu nauczycieli kompetencja metodyczna winna ustąpić miejsca promowaniu kreatywnego myślenia i działania.

Także Komorowska (1978:145) zauważa, że fundamentalnym elementem warsztatu nauczyciela jest charyzma w połączeniu z kompetencją profesjonalną, na którą składają się umiejętności pedagogiczne, znajomość metodyki nauczania języka obcego oraz płynność w języku obcym. Co więcej, Komorowska twierdzi, że połączenie powyższych ma także wpływ na kształtowanie osobowości ucznia. Komorowska (1978:145) podkreśla, że podczas gdy umiejętności pedagogiczne nauczyciela odpowiadają za kognitywny rozwój ucznia, płynność językowa nauczyciela języka obcego ponosi odpowiedzialność za rozwój afektywny. W innej pracy,

na sama autorka (Komorowska, 1999:82) raz jeszcze powołuje się na ten podział, przyglądając się w szczególności edukacji nauczycieli języków obcych w Polsce. Potwierdzając słuszność założeń CEFR (2001), Komorowska (2017: 166) dzieli także opinię, iż podejście komunikacyjne winno być nadal stosowane przez nauczycieli w nauczaniu języka, jednakże sugeruje, iż uczeń powinien choć częściowo przejąć odpowiedzialność za proces uczenia się poprzez samodzielne wyznaczanie celów, częściowy dobór materiałów i metod zwiększających przyrost kompetencji ucznia. We współczesnym nauczaniu i budowaniu kompetencji uczniów powinien także dokonywać samooceny.

Termin „kompetencja profesjonalna” jest także używany przez Wallece's (1991: 58), który zauważa, iż można go definiować przyjmując dwie różne perspektywy. Pierwsza z nich, formalna w swej strukturze, odnosi się do wyłącznie do minimum wymagań jakie trzeba spełniać do wykonywania danego zawodu. Z perspektywy pracy dydaktycznej z młodzieżą, to kompetencja pozyskana w drodze kursu pedagogicznego lub studiów pedagogicznych zwieńczonych adekwatnym do poziomu i charakteru kształcenia certyfikatem czy dyplomem. Co zaskakujące, Wallace (1991: 58) postrzega to w kategorii pewnego utrudnienia w rozwoju zawodowym twierdząc, iż raz poddanemu pozytywnej weryfikacji w drodze egzaminu materiałowi, zwykle nie wraca się już w dalszej pracy. To właśnie dlatego Wallace (1991, p. 58) sugeruje, że wszystkie kompetencje potwierdzane certyfikatami, o których mawia się, iż dowodzą „zawodowej adekwatności” (ang. professional adequacy), powinno się nadać nową nazwę - kompetencji początkowej (ang.: initial competence), o której, w sposób metaforyczny, autor mówi niczym o rozpoczęciu długiej podróży. Na gruncie polskim Wysocka (2003: 11), która zgadza się z Wallece'm w kwestii zasadności definicji kompetencji profesjonalnej, podkreśla jednak, iż termin ten powinien być zawsze sprzężony z ciągłością i dynamiką działania, a nie jednorazowym osiągnięciem. Kompetencja profesjonalna w przypadku nauczyciela ma swój początek w chwili wejścia nauczyciela do zawodu, nie zaś uzyskania dyplomu.

Drugi sposób definiowania kompetencji profesjonalnej podawany przez Wallece'a (1991: 58) przedstawia tę kompetencję jako „... ruchomy cel czy horyzont, ku któremu profesjonalista zmierza przez całe swoje zawodowe życie, lecz którego nigdy nie jest w stanie osiągnąć” (tłum. AK). Tym samym Wallace podkreśla, że kompetencja nie jest absolutną płynnością w danej dziedzinie, lecz poddawaniem wiedzy ciągłej ekspertyzie. Wallace (1991: 58) podkreśla istnienie szeregu zmiennych kształtujących kompetencję zawodową, wśród których wymienia ewoluujące oczekiwania społeczne, system egzaminów oraz stawianych w związku z nimi przed nauczycielem i uczniem wymagań, szkolny program nauczania, warsztat metodyczny nauczyciela, jego prywatne zainteresowania oraz poczucie odpowiedzialności za innych. W świetle tych obserwacji, w procesie kształcenia nauczycieli, powinno się także wyposażać przyszłych pedagogów w techniki umożliwiając stały rozwój kompetencji początkowej. Nieco inaczej do kompetencji nauczycieli podchodzi Peter James (2001, p. 4-5), który twier-

dzi, że to co stanowi o kompetencji nauczyciela i efektywności jego działań to, poza umiejętnościami i wiedzą, także samo nastawienie nauczyciela do nauczania i systemu edukacji w obrębie którego działa. James w swych rozważaniach koncentruje się głównie na nauczycielach przygotowywanych do pracy w szkole podstawowej i szkole średniej, marginalnie traktując nauczycieli akademickich. Podkreśla on jednak, że bez względu na typ szkolnictwa, w którym nauczyciel ma podjąć zatrudnienie, winien posiadać kompetencję profesjonalną w swojej dziedzinie w momencie przystępowania do kursu pedagogicznego. James powołuje się również na Tanna's (1993: 55 w James 2001: 4), według którego owy profesjonalizm opiera się na własnych przemyśleniach, stanowiących zlepek założeń, przekonań, wartości oraz sposobie postrzegania profesji nauczycielskiej. Obaj autorzy, James i Tann, wyrażają przekonanie, że przemyślenia własne nauczyciela determinują wynik jego pracy zawodowej, albowiem składają do refleksji nad dotychczasowymi doświadczeniami oraz aktualną sytuacją i środowiskiem pracy wpływając na podejmowane w klasie działania dydaktyczne. Dziękując się tym przemyśleniom, James powołuje się na wypowiedzi Eraut'a (1994: 7) wedle którego one także sprawiają, iż nauczyciel z dużo większym i głębszym zrozumieniem podchodzi do prezentowanych w naukowej literaturze teorii oraz wyjaśnień pewnych mechanizmów w dydaktyce.

Opisując kompetencje niezbędne do rzetelnego wykonywania zawodu nauczyciela nie sposób zapomnieć, że obok umiejętności metodycznych, profesjonalnej wiedzy, dobry nauczyciel to także osoba o wysokich kompetencjach społecznych (James, 2001: 5-6). Z punktu widzenia nauczycieli języków obcych, albowiem ci stanowią główny obszar uwagi niniejszego artykułu, równie ważnym co kompetencja językowa, jest strategiczne planowanie etapów lekcji oraz sposobu poprawiania błędów, tak, by docelowo wyrugować błędy, nie zniechęcając jednak ucznia do dalszego podejmowania ryzyka budowania niezależnych wypowiedzi. Gwarancją sukcesu na tym polu zdaje się być ciągle stosowania zasad konstruktywizmu z naciskiem na umiejętności budowania interakcji. Uczenie się bowiem, z perspektywy ucznia powinno być procesem czynnym a nie biernym, opartym na autentyczności w celu zachowania jego efektywności.

Tu ponownie Eraut (1994: 73) oraz James (2001: 7) podkreślają wagę postawy, która skłania nauczyciela do stałego samodoskonalenia w zawodzie, tak od strony merytoryki jak i metodyki oraz podnoszenia kompetencji w zakresie dokonywania świadomych decyzji w procesie dydaktycznym. Tu warto także powołać się raz jeszcze założenia Eraut (1994: 74), wedle którego o sukcesie zawodowym nauczyciela decyduje także chęć i umiejętność dokonywania teoretycznych założeń, te bowiem skłaniają nauczycieli do poszukiwania najskuteczniejszych w danej klasie metod i technik działania.

Na gruncie polskim Werbińska (2004: 15) podziela wyżej zaprezentowane założenia. Posługuje się ona jednak, w przeciwieństwie do Wallece'a (1991: 58) nie terminem 'profesjonalnej

kompetencji', a, dla odmiany, terminem 'profesjonalna wiedza' stanowiącym podstawę zawodu nauczyciela. Werbińska (2004: 15-27) w swoim podejściu zwiększa zakres dyscyplin objętych kształceniem nauczycieli języków obcych. Kładzie tu bowiem nacisk na lingwistykę, psychologię, psycholingwistykę oraz pedagogikę wiodące do ogólnej, normatywnej wiedzy. Należy tu jednak wskazać, iż sama Werbińska (2004: 15) przyznaje, że naukowcy nie osiągnęli jeszcze konsensusu w kwestii elementów składowych tego co świat dydaktyki nazywa raz to 'profesjonalną kompetencją' a innym razem 'profesjonalną wiedzą'. Swoisty kompromis w tej materii pada w wypowiedzi Jastrzębskiej (2005: 102-103), twierdzącej, iż zawód nauczyciela jest wielowymiarowy a zatem wymaga kompetencji interdyscyplinarnej.

Dywagując na skutecznością procesu kształcenia nauczycieli ale także zakresem ich działań w klasie, metodycy posługują się wymiennie terminami 'kompetencja' (ang.: competence) oraz 'umiejętności' (ang.: skills). Naukowcy zdają się prześcigać w redefiniowaniu pojęć. Komorowska (2005: 114-115) w tym aspekcie, próbuje łączyć bardziej niż dzielić środowisko metodyków, podkreślając, iż bez względu na popularność w metodyce nauczania języków obcych powyższych pojęć, oba ostatecznie nawiązują do oczekiwań stawianych wobec profesjonalizmu nauczycieli. Co jednakże odróżnia Komorowską (2005: 115) w definiowaniu finalnych kompetencji nauczyciela to to, iż powinien on bezwzględnie cechować się wysokimi umiejętnościami interpersonalnymi, pedagogicznymi, metodycznymi w zakresie metodyki nauczania języków obcych i wreszcie - wysoką płynnością w nauczonym języku. Zwieńczeniem tej włączającej liczne dziedziny humanistyki definicji jest stwierdzenie, iż dobry nauczyciel winien być nade wszystko przyjazny, a w klasie stosować pozytywne wzmocnienia w postaci pochwał aniżeli częstej krytyki.

Bezsprzecznie naukowcy widzą konieczność wyposażenia nauczycieli języków obcych w kompetencje naukowe oraz wiedzę teoretyczną w zakresie pedagogiki i dydaktyki języków obcych. Witt (1987: 34) oraz Szałek (2004: 71) przyjmują jeszcze nieco odmienioną perspektywę, dostrzegając konieczność wyposażenia nauczyciela w kompetencje komunikacyjne, ale i organizacyjne. Zainspirowany przemyśleniami Witt, Marek Szałek (2004: 72-73) twierdzi, iż błędnie, pomija się w kształceniu nauczycieli rolę umiejętności operowania głosem. To ta umiejętność bowiem, z perspektywy nauczania języków obcych, pozwala na podkreślanie emocji i znaczeń, ułatwiając uczniowi proces zapamiętywania nowej leksyki. Istotny w tej materii jest także umiejętny dobór tempa mówienia w zależności od stopnia opanowania uczniów z materiałem wykorzystywanym do pracy na lekcji. Szałek (2004: 72) dostrzega ściśle powiązanie między tą umiejętnością pracy głosem a kompetencją językową nauczyciela w języku docelowym, podkreślając, iż tylko doskonała płynność w języku docelowym pozwala na tak umiejętną pracę intonacją i tembrem głosu, co w dalszej perspektywie pozwala na budowanie dobrej, sprzyjającej uczeniu się atmosfery w klasie. Wysoka kompetencja w nau-

czanym języku obcym jest gwarantem płynności nauczyciela na lekcji, jego szczerzej, obiektywnej, nie niosącej negatywnego ładunku znaczenia, pewności siebie, która, jak widzi to Szalek (2004: 73), buduje także w uczniach przekonanie celowości działań nauczyciela oraz wiarę w możliwość osiągnięcia poziomu kompetencji pozwalającej uczniom na pozbawione większego stresu wchodzenie w interakcję w języku docelowym nawet z natywnymi użytkownikami tegoż języka. Szalek (2004: 73) wskazuje także, iż nowicjusze w zawodzie zapominają o typowych dla lekcji języków obcych zwrotach (ang.: teacher's talk), albowiem te, zdają się być traktowane marginalnie podczas nauczania metodyki.

Antoni Dębski (2002: 259) także podjął próbę stworzenia własnej definicji dobrze wykształconego, skutecznego nauczyciela języka obcego. Dębski (2002: 259) podkreśla, że wyrabiane w procesie kształcenia przyszłych nauczycieli kompetencje powinny mieć nade wszystko charakter społeczny pozwalając nauczycielowi wcielać się w różnorodne role społeczne. Dębski dalej przyznaje, że w jego ocenie nauczyciel języka obcego winien przede wszystkim posiadać płynność w języku obcym, następnie kompetencje w zakresie nauczania języka obcego, umiejętność dokonywania tłumaczeń oraz kompetencję interkulturową.

Rada Europejska (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assesment, str. 144), prezentująca głosy ekspertów, do wspomnianych wyżej kompetencji nauczycieli dodaje także style nauczania oraz umiejętność przekazywania informacji socjokulturowych. To nauczanie interkulturowe, stanowiące duże zainteresowanie naukowców dopiero od kilku dekad, pozwala uczniom na lekcji języka obcego nabyć umiejętności interkulturowe oraz dać wyraz ich indywidualizmowi.

Przedstawione dotąd sposoby definiowania kompetencji nauczyciela są jedynie frakcją tego, co świat nauki proponuje i porusza w literaturze. Bez wątplenia jednak bez względu na umiejscowienie przywoływanych i cytowanych autorów w czasie i kulturze, przyjąć można, iż od nauczyciela ogólnie oczekuje się by, wyposażony w szerokie spektrum kompetencji, był w swej pracy wszechstronny. Choć definicje kompetencji przypisywanych nauczycielowi ewoluowały, na przestrzeni czasu jedno pozostaje bezsprzeczne: kompetencja językowa, płynność nauczyciela w nauczonym przez niego języku obcym, są podstawowym budulcem poszanowania pedagoga przez jego uczniów oraz nieodzownym elementem prestiżu jakim filolog obcy, nauczyciel, może cieszyć się w środowisku szkolnym, a na szerszą skalę - w oczach społeczeństwa (Alfes: 25, Grigorian (1984: 77), Woźniewicz (1987: 61) czy Szalek (2004: 73).

Nauczycielom języków obcych powierza się dodatkowo obowiązek kształtowania interkulturowych postaw. Zawadzka (2004) i Aleksandrowicz-Pędich (2005) zgadzają się, że nauczyciel istotnie powinien być wyposażony w kompetencję interkulturową, a współczesny system kształcenia nauczycieli należy zorganizować tak, by nauczyciel podczas lekcji języka obcego pełnił rolę kulturowego mediatora.

Odmianę w podejściu do nauczania języków obcych przynosi schyłek pierwszej dekady tego stulecia. Komorowska (2017: 165) proponuje nową perspektywę, sugerując porzucenia monolingwalnego podejścia do prowadzenia zajęć przez nauczycieli na rzecz uczynienia zajęć języka obcego multilingwalnym i multikulturowym środowiskiem.

Choć współczesna literatura naukowa nadal hołduje wyżej wymienionym kompetencjom nauczycieli, wskazuje na wykorzystywanie ich w klasie w odmienny niż dotychczas sposób.

Lankiewicz (2020) twierdzi, że używanie języka natywnego w klasie tak przez nauczyciela jak i samych uczniów, jako zjawisko nazywane hybrydowością językową, jest czymś naturalnym, a co więcej, wzmacnia krytyczne spojrzenie oraz świadomość językową w uczniach. Skłania się ku wielojęzyczności podczas lekcji, na które zezwala w klasie nauczyciel, jak dalej zauważa autor, pozwala uczniom komunikować ich tożsamość. Jest to podejście tym bardziej uzasadnione, że translingwistyczne praktyki są szczególnie bliskie młodym ludziom - uczniom, będąc szeroko propagowanymi przez popkulturę.

Przereferowany, wydany w 2018 roku CERF (2018:26) rzuca nowe spojrzenie na podejście do nauczania języków obcych, w tym na zastosowanie posiadanych przez nauczycieli kompetencji. Redefiniując wybrane pojęcia, autorzy dokumentu czynią to patrząc na nauczanie języków przez pryzmat zmian tak w społecznym jak i kulturowym krajobrazie Europy. Mimo niezmiennie zalecanych wysokich kompetencji językowych nauczycieli, w ocenianiu postępów pracy nauczycieli i ich uczniów rekomendowany jest nacisk na aspekt „potrafię”, raczej niż wypuklenie ciągle widocznych braków w kompetencji językowej. Obok powszechnych i tak istotnych recepcji, interakcji oraz produkcji języka, stawia się teraz także mediację.

Lankiewicz (2020: 148) nawiązując także do CEFR (2018) wskazuje, iż we współczesnej dydaktyce języków obcych zmienia się, z perspektywy nauczyciela, podejście do oczekiwanych kompetencji. Obecnie, u ucznia, doceniania jest bardziej treść niż forma wypowiedzi, albowiem przyznaje się, iż naturalna komunikacja w rzeczywistości odbiega od idealnych, poprawnych form. Podczas gdy nauczanie komunikacyjne, stawiające na maksymalne stosowanie docelowego języka obcego podczas lekcji, miało doprowadzić ucznia do jak najwyższej poprawności w języku obcym, wielojęzyczna kompetencja, leżąca u podstaw współczesnej dydaktyki języków obcych, daje pierwszeństwo komunikowaniu znaczeń a niżeli poprawności struktur. Lankiewicz (2020: 149) podkreśla, iż wedle współczesnych założeń, nauczycielowi języka obcego nie wolno ślepo podążać na normami językowymi natywnych użytkowników języka. Nauczyciele powinni zaakceptować fakt, iż zarówno język ojczysty ucznia, jak i inne znane przez niego języki obce stają się sprzymierzeńcami nauczania docelowego języka obcego, zatem perspektywa wielojęzyczna, według najnowszych doniesień, w tym także według zaleceń Rady Europejskiej, promuje wielojęzyczne podejście do dydaktyki i wkrótce, wyprze rozpowszechniany w ciągu ostatnich dwóch dekad model stosowania jedynie docelowego ję-

zyka podczas zajęć.

Winniśmy przyznać, iż nauczanie języków obcych to proces dynamiczny, a jego przebieg determinowany jest nie tylko przez doniesienia naukowe, ale też pojawiające się i przemijające mody dające pierwszeństwo różnym kompetencjom. Na przestrzeni czasu jednak, niezmiennie stawia się przed nauczycielem szereg wymagań, a spektrum posiadanych przez niego kompetencji posiada swoje źródła w wielu dziedzinach nauki. Nauczyciele powinni wykazywać się ciągłym, krytycznym spojrzeniem na swoją pracę zamiast popadać w rutynę dydaktycznych działań.

Zapewne nauczycielom języków obcych w zrozumieniu uczniów, ich dylematów i trudności w posługiwaniu się językiem obcym, pomogłoby podjęcie się nauki kolejnego języka obcego, albowiem żadna teoria i cenne uwagi świata nauki nie dają człowiekowi takiego zrozumienia materii jaki zagwarantuje osobiste doświadczenie i stawienie czoła własnym lingwistycznym rozterkom.

Bibliografia

Aleksandrowicz-Pędich, L. 2005. Międzynarodowość na lekcjach języków obcych. Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.

Alfes, L. 1982. Der Lehrer als Motivationsfaktor – whatever the method used. *English* 1, 22-27.

Dębski, A. 2002. „Po co studiować dzisiaj filologię obcą? Słowo o curriculum studiów neofilologicznych i kompetencjach absolwenta”, w *Język trzeciego tysiąclecia II*, tom 2, str.257-262. *Polszczyzna a języki obce: przekład i dydaktyka*. Tertium, Kraków.

Grigorian, S. 1984. Miedodiczieskije rekomendaczi po psichologii obuczenija innostrannym jazykam w szkole. Moskiewski Instytut Pedagogiczny. Moskwa.

James, P. 2001. *Teachers in Action*. Cambridge University Press, Cambridge.

Komorowska, H. 1978. Sukces i niepowodzenie w nauce języka obcego. WSiP, Warszawa.

Komorowska, H. 2017. Europejski system opisu kształcenia językowego – nowe potrzeby i nowe rozwiązania. *Konińskie Studia Językowe*, 5 (2), 165–183. <http://ksj.pwsz.konin.edu.pl>. DOI:10.30438/ksj.2017.5.2.1 [pobrano: 1.02.2020].

Lankiewicz, H. 2020. Translanguaging: Implications for the language classroom derived from the revised version of the CEFR. *Glottodidactica XLVII*. Wydawnictwo UAM, Poznań.

Szałek, M. 2004. Jak motywować uczniów do nauki języka obcego?, *Wagros*. Poznań.

Tann, S. 1993. *How student teachers learn*. RoutledgeGalmer, Londyn

The Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assesment. 2001. Cambridge University Press, Cambridge.

The Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assesment. 2018. *Companion Volume with New Descriptors*. Council of Europe Publishing, Strasbourg.

Wallis, M. 1991. *Training Foreign Language Teachers*, Cambridge University Press. Cambrid-

ge.

Werbińska, D. 2004. Skuteczny nauczyciel języka obcego. Fraszka edukacyjna, Warszawa.

Wilczyńska, W. (red.) 2002. Autonomizacja w dydaktyce języków obcych. Doskonalenie się w komunikacji ustnej. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.

Witt, N. 1987. „Emocjonalnoje woździejstije rieczii ucziitelia innošannogo jezjyka. Języki obce w szkole 6, str. 34-37.

Woźniakowski, W. 1992. Glottodydaktyka w świetle zjawiska bilingwizmu naturalnego. Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo, Wrocław.

Woźniakowski, W. (red.) 1992. Modele komunikacji międzyludzkiej. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

Zawadzka, E. 2004. Nauczyciele języków obcych w dobie przemian. Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków.



Karolina Kawa, nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej, przyrody, biologii, Szkoła Podstawowa nr 11 im. Królowej Jadwigi w Pile

Pasja jest we wszystkim- lekcja edukacji matematycznej z wykorzystaniem elementów przyrody

Edukacja wczesnoszkolna to czas istotnych zmian w życiu dziecka. Nagle dotychczasowe zabawy i formy spędzania wolnego czasu zmieniają się w serie obowiązków. Ten pierwszy etap przejścia w obowiązki szkolne powinien być jak najbardziej zrozumiały dla dzieci, oparty na praktyce i doznawaniu. Jako nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej, ale i biolog, ekolog i przyrodnik staram się swoją pasją zarażać uczniów i przeplatać elementy przyrody do poszczególnych edukacji. Pracując w Szkole Podstawowej nr 11 im. Królowej Jadwigi mam okazję prowadzić wychowawstwo w oddziale integracyjnym, zróżnicowanych pod wieloma względami. Uczniowie z trzech roczników, z trzech państw, z ogromem różnych emocji i umiejętności oraz wiadomości wymagają ode mnie przygotowania do zajęć oraz kształtowania metod, środków dydaktycznych. Różnicowanie pracy na lekcji jest konieczne by każdy uczeń ją zrozumiał, pojął najważniejsze treści, nawet w podstawie, ale był również zainteresowany tematem, gdy jego wiedza jest na bardzo wysokim poziomie. To co rządzi moją pracą i tworzeniem pomocy dydaktycznych można nazwać jednym słowem „dostosowanie”. Wszystkie zajęcia muszą być dostosowane do poziomu wiadomości i umiejętności moich uczniów stąd mnogość form i środków na lekcjach.

Przygotowania do lekcji otwartej rozpoczęłam z wyprzedzeniem, zresztą jak każde zajęcia w zespole integracyjnym. Każdą lekcję i pomysł na nią konsultowałam z nauczycielem współorganizującym kształcenie. Prezentowałam pomysł na swoje metody i formy pracy nauczycielowi współorganizującemu kształcenie i wspólnie dobierałyśmy najskuteczniejsze sposoby pracy i treści zadań dla uczniów z potrzebami. W klasie integracyjnej ważne jest tempo pracy nauczycieli i ich współpraca. Musimy zachować odpowiedni poziom pracy dla uczniów, który po ich poznaniu uznajemy za najskuteczniejszy. Lekcja to nie stanie przy tablicy. Do klas integracyjnych trafiają dzieci z orzeczeniem, ale i wielu uczniów bez opinii, czasem ze strachu przed stygmatyzacją. Jednakże tacy uczniowie często potrzebują więcej wsparcia podczas lekcji w realizacji nawet prostych zadań, które dla uczniów z orzeczeniem są zbyt proste. Stąd tak ważna istota współpracy nauczycieli w oddziale integracyjnym. Każdy z nas podczas zajęć musi być gotowy do udzielanie uczniom wsparcia. Dodatkowo musimy dbać o odpowiednią atmosferę, poczucie bezpieczeństwa, wzbudzanie pozytywnych emocji, które przekładają się na lepsze doświadczenie i pozostanie w pamięci uczniów najważniejszych elementów lekcji.

Kierując się potrzebami uczniów powstał temat lekcji otwartej „Świat w wielu barwach”. Temat może być mylący, bowiem to nie zajęcia plastyczne jednak barwy i wiersz Doroty Gellner „W ogródku” prowadziły nas przez zajęcia. Uczniowie odkrywali hasło z anagramu w aplikacji

Wordwall, stworzonej na potrzeby lekcji przez nauczyciela uczniowie, poznając temat zajęć. Tematem zajęć była istota działań matematycznych – dodawania, mnożenia oraz związki między nimi, a także korzystanie intuicyjnie z własności działań. Zrozumienie istoty mnożenia było trudnym przedsięwzięciem, stąd pomysł na stworzenie w sali lekcyjnej stanowisk obrazujących sens mnożenia i możliwość jego zastosowania zamiast długich działań na dodawanie. Pierwszym sposobem na zobrazowanie dzieciom istoty mnożenia była krótka animacja przedstawiająca jak po lesie biegają dwa dzikie łosie, a liczba ich kończyn to nic innego jak 8. Pierwsza animacja ukazywała sposób na dodawanie, natomiast w drugim sposobie mnożenie skróciło nam mozolne dodawanie.

Przeprowadzona przeze mnie lekcja otwarta była skoncentrowana na doświadczeniu i praktyce. Dwudziestoosobowy zespół podzieliłam na pięć czteroosobowych grup, skład grup był przemyślany w oparciu o zdolności, ale i dysfunkcje uczniów, jak również bariery językowe. Na zajęcia dostosowałam również karty pracy. Dla uczniów z Ukrainy postarałam się o tłumaczenie tekstu, wspomaganie był również dodatkowy materiał obrazkowy. Uczniowie o dużych możliwościach otrzymali karty pracy o wzmożonym stopniu trudności, natomiast uczniowie z dostosowaniem zadania z dodatkowymi pomocami i treścią odpowiedzi, do której jedynie należało wpisać wyniki zadań. Uczniowie podczas zajęć posiadali wykonane przez nauczyciela tabliczki, za pomocą jednej sygnalizowali wykonane już zadanie, a drugą unosili gdy potrzebowali wsparcia, pomocy, ponownego wyjaśnienia treści zadań.

W lekcji zastosowano metody komunikacji za pomocą kolorów. Barwy określały zadania do wykonania jakie losowali liderzy grup w aplikacji Wordwall, a także oznaczały grupy. Każdy kolor odpowiadał aktualnie kwitnącym polskim kwiatom, dzięki czemu sala zamieniła się w bajeczny ogród. Stworzone stanowiska w sali lekcyjnej odpowiadały treści zdań. Obrazowały treść uczniom, mającym trudność z wyobraźnią. Każdy uczeń mógł podejść do stanowiska, policzyć elementy na nim wskazane niczym na konkretach, natomiast dla całej klasy zdjęcia stanowisk pracy ukazywane były na tablicy multimedialnej w prezentacji Gennially. Dodatkowo na ławkach zespołów uczniowskich były patyczki do pomocy liczenia i fotografie ilustrujące treść zadania.

Zwieńczeniem tego dnia, były warsztaty florystyczne i tworzenie własnych kompozycji kwiatowych. Sadziliśmy kwiaty, które upiększały uczniowskie domy i balkony. Poznaliśmy zasady hodowli wiosennych gatunków roślin i sposoby ich pielęgnacji.

Z opisanej lekcji i scenariusza mogą skorzystać nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej.



Scenariusz opisanej lekcji – ed. matematycznej w SP: *Nadchodzi lato*

[Kliknij...](#)

Dorota Wnuk – nauczyciel języka angielskiego

Barbara Nowak – nauczyciel języka niemieckiego

Szkoła Podstawowa im. por. Tadeusza Janeczko w Sypniewie

Innowacja pedagogiczna „**Język niemiecki po angielsku**”

Pierwsza lekcja wprowadzająca do planowanej innowacji pedagogicznej „Język niemiecki po angielsku” odbyła się 19.12.2022 r. w Szkole Podstawowej im. por. Tadeusza Janeczko w Sypniewie wśród uczniów klasy VIII. W lekcji uczestniczyło 4 obserwatorów i jeden nauczyciel wspomagający. Poza nauczycielami zajęcia lekcyjne bacznie obserwowała pani Natasza Knop-Wrzalik – metodyk języka angielskiego z Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Pile.

Lekcje otwarte w naszej szkole są powszechnym działaniem mającym na celu wymianę doświadczeń między nauczycielami, dlatego obecność gości nie wywołała tremy i niepewności w zachowaniu uczniów, nawet u ucznia ze spektrum autyzmu. Zajęcia zostały przeprowadzone w dwóch językach naprzemiennie (w j. angielskim i j. niemieckim) z uwzględnieniem poziomu nauczania (j. angielski II.1, j. niemiecki II.1).

Zdecydowaliśmy, że zadaniem uczniów będzie sformułowanie tematu lekcji związanego ze Świątami Bożego Narodzenia. Otaczająca nas świąteczna aura i fakt, że uczniowie nie mogli doczekać się świąt, miały wpływ na pozytywną atmosferę podczas zajęć. Przeprowadzona przez nas lekcja skoncentrowana była na wzbogaceniu leksyki języka niemieckiego w kręgu tematyki podstawy programowej bazując na zdobytej wiedzy z j. angielskiego. Język angielski stał się więc narzędziem do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego z kolejnego przedmiotu, w tym przypadku z języka niemieckiego. Zmotywowanie uczniów do swobodnego komunikowania się i wyrażania własnej opinii w dwóch językach obcych naprzemiennie było jednym z ważnych ogniw lekcji. Elementy realio- i kulturoznawstwa na zajęciach języka obcego wpływają na motywację uczniów, pobudzają ich naturalną ciekawość świata oraz sprzyjają poszerzeniu wiedzy ogólnej i rozwojowi zainteresowań młodzieży.

Skupiłyśmy się na realizowaniu innowacji polegającej na korelacji międzyjęzykowej, gdyż chcemy dostosować proces nauczania do zmieniającego się świata i podnieść kompetencje językowe u uczniów klasy VIII. Zorganizowanie takiej innowacji wymagało poświęcenia przez nas dużej ilości czasu i zaangażowania. Odbyłyśmy łącznie pięć spotkań w zespole przedmiotowym nauczycieli języków obcych, na których zdiagnozowałyśmy potrzeby i zainteresowania uczniów tej klasy, postawiłyśmy sobie cele, dobrałyśmy metody aktywizujące w oparciu o warsztat pracy i doświadczenia z tą grupą uczniów, przeanalizowałyśmy działy leksykalne, opracowałyśmy konspekt scenariusza i wybrałyśmy narzędzia TIK. Kolejnym działaniem było skonsultowanie scenariusza zajęć z zaproszoną na lekcję otwartą panią metodyk. Za cel główny projektu obraliśmy wdrażanie uczniów do dwujęzyczności poprzez nauczanie języków obcych łącząc wiedzę i umiejętności z języka angielskiego i języka niemieckiego. Podczas zajęć

lekcyjnych dążyliśmy do wzmocnienia szeroko pojętych kompetencji uczniów i stworzenia im możliwości do współdziałania w grupie rówieśniczej, swobodnego wyrażania swoich opinii oraz myśli posługując się językiem angielskim oraz niemieckim. Dostosowana przez nas tematyka zajęć wpłynęła na pozytywne nastawienie uczniów do realizacji zaplanowanych aktywności. Młodzież wykonywała zadania indywidualne, w parach i grupach, dzięki czemu każdy uczeń miał możliwość sprawdzenia się w różnych sytuacjach komunikacyjnych. Podczas wykonywania tych zadań uczniowie doskonalili wszystkie sprawności językowe. Wykorzystane narzędzia TIK (laptopy, tablica multimedialna, smartfony, aplikacje: Wordwall) oraz metody aktywizujące zainspirowały uczniów do skutecznej, efektywnej i kreatywnej pracy polegającej na współdziałaniu w grupie.

Należy nadmienić, że ważnym elementem zajęć było wykorzystanie materiału dwujęzycznego „Ten top German Christmas traditions” (film na platformie YouTube). Uczniowie na bieżąco otrzymywali od nas informacje zwrotne na temat swoich postępów, podczas zajęć wystąpiły również elementy oceniania kształtującego. Metody i formy pracy były dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, pod uwagę wzięliśmy zalecenia z poradni psychologiczno-pedagogicznej (uczniowie z opinią i orzeczeniem).

Ideą przewodnią, która nam przyświecała było uzmysłowienie uczniom, jak wiele już potrafią i ile osiągnęli podczas procesu edukacyjnego. W naszej ocenie, tego typu zajęcia podnoszą samoocenę uczniów oraz wzmacniają ich motywację do nauki języków obcych poprzez wiarę we własne możliwości. Przeprowadzona w miłej atmosferze ewaluacja zajęć zainspirowała nas do dalszej pracy oraz uzmysłowiła, że wybrany przez nas zawód jest bardzo ważny i satysfakcjonujący. Polecamy lekcje otwarte, ponieważ są one cennym doświadczeniem i możliwością dzielenia się wiedzą i własnym warsztatem pracy nauczyciela.



Scenariusz opisanej lekcji w klasie 8 SP:

Korelacja międzyprzedmiotowa jęz. angielski (ii.1) z jęz. niemieckim (ii.2)

[Kliknij...](#)

Paulina Usidus, nauczycielka geografii, Szkoła Podstawowa nr 2 im. A. Mickiewicza w Złotowie

Lekcja otwarta z geografii - Europa

W bieżącym roku szkolnym po raz kolejny miałam przyjemność prowadzić lekcję otwartą z geografii. Zorganizowanie takiej lekcji jest z jednej strony elementem wymaganym podczas realizowania stażu na wyższy stopień awansu zawodowego, z drugiej strony - daje możliwość podzielenia się doświadczeniem w prowadzeniu zajęć oraz zaprezentowania swojego warsztatu pracy ze szczególnym uwzględnieniem sprawdzonych, efektywnych metod i form pracy z uczniami. Lekcje otwarte są ważne nie tylko dla nauczyciela, ale również dla uczniów, którzy muszą zmierzyć się z nową sytuacją związaną z byciem obserwowanym przez innych nauczycieli oraz dyrektora szkoły. Podobnie jak poprzednim razem towarzyszył mi w tym zadaniu doradca metodyczny nauczycieli geografii oraz koleżanki, nauczycielki z mojej macierzystej szkoły. Przygotowanie lekcji wiązało się dla mnie z wcześniejszym rozplanowaniem tematów i przedyskutowaniem scenariusza z doradcą metodycznym, a sama lekcja dotyczyła środowiska przyrodniczego i klimatu Europy.

Jako nauczyciel staram się skupiać przede wszystkim na przekazywaniu podstawowych treści, dlatego też wybrany temat wynikał z ramowego programu nauczania.

Europa to jeden z ciekawszych i jednocześnie bliższych nam tematów podstawy programowej. Choć biorąc od uwagę możliwości uczniów klas szóstych szkoły podstawowej, jego treści nie należą do najłatwiejszych. Stąd też pomysł, aby podzielić go na mniejsze części i realizować za pomocą bardziej tradycyjnych narzędzi. Tak też powstał scenariusz lekcji „Środowisko przyrodnicze i klimat Europy – powtórzenie wiadomości”. Budowanie wiedzy uczniów nie należy do łatwych zadań, szczególnie we współczesnej szkole, dlatego już jakiś czas temu stworzyłam własny sposób utrwalania treści przedmiotowych na zasadzie quizu z elementami rywalizacji z wykorzystaniem tradycyjnego podejścia do wykorzystania map i atlasów w formie papierowej. Nie od dzisiaj wiadomo, że mapy zostały zastąpione GPS-em, a podręczniki „wujkiem Google” i „ciocią Wikipedią”. Jednak mapa z atlasu nie tylko jest dla ucznia źródłem wiadomości,

ale równocześnie pobudza do myślenia, umożliwia przeprowadzenie porównań i pozwala szybciej dostrzec powiązania między różnymi zjawiskami. Według nauczycieli mapa zdecydowanie ułatwia uczniom syntezę (40%), przypominanie (25%) oraz analizę (22%) wiadomości na lekcjach geografii (za: Wykorzystywanie i rola map na lekcjach geografii w opinii nauczycieli w: [Przegląd Geograficzny 2013, 85,1 s. 103-112, <http://dx.doi.org/10.7163/PrzG.2013.1.7>])

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, zawsze po zakończonym dziale, bądź jego części przygotowuję dla uczniów zestaw różnorodnych zadań opartych na wykorzystaniu podręczników, atlasów oraz stworzonych przeze mnie kart pracy. Formą rozwiązywania zadań jest tutaj

zawsze praca w grupach, która daje możliwość dyskusji z innymi uczniami, ośmiela osoby zamknięte, dzieci pracują odważniej i chętniej niż w pojedynkę. Ważny jest oczywiście odpowiedni dobór osób do każdej z grup tak, aby wszyscy będący w zespole mieli możliwość wypowiedzenia się podczas rozwiązywania zadań. Aby usprawnić pracę, każda grupa wybiera lidera, który przedstawia rozwiązania podanych zadań. Na koniec uczniowie wraz ze mną liczą zdobyte punkty. Zwycięska grupa w nagrodę otrzymuje oceny bardzo dobre, natomiast grupy pozostałe nagrodzone są plusami za aktywność.

Jeśli jakakolwiek treść nie jest dla uczniów zrozumiała, to informują mnie o tym poprzez zastosowanie formuły światła drogowych (czerwony- treść niezrozumiana/ pomarańczowy – treść częściowo zrozumiana/ zielony – treść całkowicie zrozumiana) bądź wypisanie szczegółowych informacji na dodatkowych kartkach, które są rozdane na koniec każdej lekcji powtórzeniowej. Metoda ta pomaga mi w takim dobraniu zadań na sprawdzianie, aby każdy z uczniów mógł sobie poradzić i uzyskać sukces edukacyjny na miarę swoich możliwości. Jest to w mojej ocenie doskonały sposób na utrwalenie poznanych treści. Uczniowie uczą się współpracy w grupie i, co najważniejsze, korzystania z dostępnych źródeł w formie tradycyjnej. Moim celem nie jest zniechęcenie do korzystania z nowoczesnych technologii, ale umożliwienie uczniom nabycia umiejętności korzystania z czegoś, co nie potrzebuje prądu.



Scenariusz opisanej lekcji w klasie 6 SP:

Środowisko przyrodnicze i klimat Europy – powtórzenie wiadomości.

[Kliknij...](#)



*Barbara Tomczak, nauczyciel katecheta,
Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Miałach*

„Dziesięć słów – podsumowanie”.

Lekcja otwarta w klasie 3 Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich w Miałach

W celu zrealizowania wymagania dotyczącego przeprowadzenia lekcji otwartej przystąpiłam do sfinalizowania zadania zawartego w rozporządzeniu MEN z dnia 26 lipca 2018 r. „w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli”. Dokonując wyboru uczestników lekcji wzięłam pod uwagę atrybuty określonej grupy uczniowskiej, poziom otwartości na przyjęcie prawd Bożych i stopień zaangażowania w przyszłe życie sakramentalno-duchowe. Wybór klasy, tematu lekcji, nie był przypadkowy. Uczniowie klasy trzeciej, w której odbyła się lekcja otwarta, to wyjątkowa społeczność szkolna. Z teologicznego, a zarazem egzystencjalnego punktu postrzegania przyszłego życia sakramentalnego, jest to czas niebywale ważny dla ich dalszego rozwoju duchowego. Uczniowie w tym przedziale wiekowym są włączeni w proces przygotowania do Sakramentu Pierwszej Komunii Świętej, są również otwarci na świat Bożych wartości, emocjonalnie przeżywają swoje małe spotkania z prawdziwym życiem moralno-religijnym.

Biorąc pod uwagę powyższe przemyślenia, zdecydowałam się na przeprowadzenie lekcji otwartej podczas której można ocenić poziom zdobytej wiedzy oraz określonych umiejętności uczniów przygotowujących się do wejścia na ścieżkę życia moralno-formacyjną. Przystąpiłam do realizacji tematu „Dziesięć słów – podsumowanie”. Temat spotkania, a szczególnie związany z nim cel główny lekcji, dotyczył utrwalenia wiadomości w oparciu o istnienie świata niezmiennych Bożych wartości, jakim jest Dekalog, czyli Dziesięć Przykazań Bożych. Uczniowie kolejny raz mogli skorzystać z okazji odkrycia zalet Dekalogu – drogowskazu wiodącego do szczęśliwego życia każdego człowieka.

Przygotowując się do spotkania wybrałam metody pracy, które wyzwoliły w uczniach aktywność, twórcze myślenie, koncentrowały na podjęciu właściwych wyborów moralnych. Temat zajęć pozwalał poznać stopień znajomości Dekalogu, ocenić właściwe spojrzenie dziecka na nieodpowiednie postawy życiowe, których należy unikać, aby nie wejść na drogę zła. Lekcja otwarta wymagała od uczniów nieustannego skupienia, udzielania właściwych odpowiedzi na pytania do zaprezentowanego tekstu opowiadania oraz przedstawionego Słowa Bożego. W zadaniach multimedialnych należało uzupełnić tekst Dziesięciu Przykazań Bożych, dokonać wyboru z podanych odpowiedzi właściwego hasła i umieścić je w tekście. Kolejne zadanie multimedialne dotyczyło ułożenia przykazań w odpowiedniej kolejności numerycznej, począwszy od pierwszego do dziesiątego przykazania.

W następnym etapie spotkania uczniowie wykonywali zadania w parach na podstawie pracy wielopoziomowej. Zdolni, średnio zdolni, z trudnościami edukacyjnymi, zajmowali się odpo-

wiednio do własnych możliwości opracowaniem przykładów postaw życiowych, działań człowieka, które sprzeciwiały się Bożym przykazaniom. Efektem tej pracy było wyłonienie przykładów, które ukazywały zło moralne dziecka Bożego.

Podczas przeprowadzonej lekcji zastosowałam po raz kolejny pracę w parach w celu ułożenia treści puzzli z podaną elementarną zasadą życia moralnego człowieka świętego Augustyna, brzmiącą w następujący sposób: „Jeżeli Bóg w życiu jest na pierwszym miejscu, wszystko znajdzie się na właściwym miejscu”. Planując ten etap lekcji, chciałam wspomnieć o aspekcie religijnym życia człowieka w wymiarze życia społecznego w celu uniknięcia duchowego chaosu prowadzącego do niewłaściwych postaw moralnych.

W podsumowaniu lekcji została wykorzystana rozmowa kierowana połączona z pytaniami do omawianej tematyki. Miała ona na celu utrwalenie poznanych wiadomości, ocenę umiejętności edukacyjnych ucznia. W etapie finalnym spotkania zastosowano informację zwrotną dla uzyskania aprobaty lub dezaprobaty podjętych działań lekcyjnych. Należy zauważyć, że uczniowie, którzy będą w przyszłości przystępować do sakramentu pokuty, mogą rozpocząć intensywną pracę nad formacją życia duchowego i moralnego w oparciu o zasady Dekalogu.

Ze scenariusza opisanej lekcji otwartej mogą skorzystać nauczyciele religii przygotowujący uczniów do życia sakramentalnego uczący w szkołach podstawowych



Scenariusz opisanej lekcji w klasie 3 SP: *Dziesięć słów - podsumowanie*

[Kliknij...](#)



Wawrzyniec Standowicz, psycholog w SP nr 1 w Trzciance

Terapeutyczna Jenga

"Zabawa jest najwyższą formą nauki! - Albert Einstein

Praca psychologa szkolnego/pedagoga szkolnego wymaga szukania i stosowania atrakcyjnych narzędzi. Doskonałym pomysłem na przełamanie "pierwszych lodów" w kontakcie z uczniem może być wykorzystanie gry, która pozwoli z jednej strony nawiązać kontakt psycholog-uczeń, z drugiej zrozumieć lepiej świat dziecka. Jan Czabała zajmujący się badaniem skuteczności psychoterapii określa relację terapeutyczną, jako główny czynnik leczący w procesie terapeutycznym. Dlatego tak ważne jest zaufanie, poczucie bezpieczeństwa i polubienie przez dziecko osoby dorosłej, która będzie prowadziła zajęcia z uczniem.

Ciekawą propozycją może być wykorzystanie popularnej gry - wieża Jenga. Gra polega na wyciąganiu ze środka wieży klocków i umieszczenie ich na górze konstrukcji, uważając by nie przewróciła się.

Dodatkowym elementem proponowanej gry są napisane na klockach zdania, na które trzeba odpowiedzieć przed położeniem klocka na górze wieży.

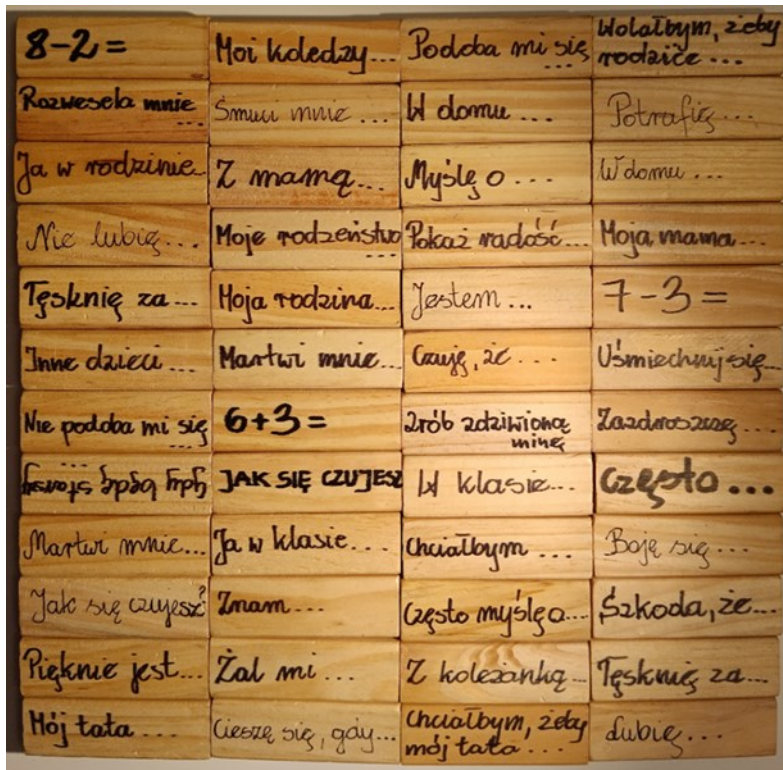
Inspiracją dla treści umieszczonych na klockach są zdania niedokończone z testu Rotter Incomplete Sentences Blank (RISB) dla dzieci. Twórcą tego narzędzia był Julian Rotter, który w trakcie II wojny światowej, pracując w amerykańskim wojsku, miał za zadanie oceniać sprawność emocjonalną rannych żołnierzy, w celu oceny ich możliwości powrotu do służby. W latach 50' XX wieku Rotter wydał pierwsze wydanie testu RISB, które składało się z 40 zdań niedokończonych. Obecnie test Rottera jest jednym z najczęściej stosowanych pół-ustrukturalizowanych testów projekcyjnych. Wyniki w teście są analizowane jakościowo i ilościowo, mogą stać się również tematem do pogłębionej dyskusji.

Gra terapeutyczna Jenga wykorzystująca test zdań niedokończonych, pozwala nam poznać uczestników, ich mocne strony, cele, aspiracje i zachowania. W terapii indywidualnej i rewalidacji możemy wykorzystać tę metodę poprzez tworzenie zdań, które nasi uczniowie muszą dokończyć, aby lepiej ich poznać, zbudować z nimi pozytywną relację i pomóc im zwiększyć samoświadomość. Ta technika pozwala dzieciom, w szczególności z autyzmem, poznać swoje mocne strony i nauczyć się wyrażać swoje emocje, aspiracje, cele i marzenia. Ćwiczenia te mogą być także wykorzystane do rozmów na trudniejsze tematy z naszymi wychowankami. Warto jednak pamiętać, że nie powinniśmy zadawać zbyt wielu pytań, a raczej wykonywać zadania razem z uczniem, aby w ten sposób pomóc mu lepiej nas poznać i dowiedzieć się więcej o naszych zainteresowaniach, reakcjach emocjonalnych czy preferencjach.

Jak grać w terapeutyczną Jengę?

Po zaproponowaniu uczniowi udziału w grze i wyrażeniu chęci, prowadzący przedstawia

zasady gry: „Jenga to zestaw klocków, z których należy ułożyć wieżę, a następnie wyciągać z niej po kolei klocki tak, aby budowa się nie zawaliła. Wyciągnięty klocek należy położyć na samym szczycie, tak by nie przewróciła się. Na klockach napisane są zdania, które trzeba dokończyć. Zabawa trwa do momentu, gdy wieża się przewróci”.



Ilustracja własna: Teksty umieszczone na klockach

Uczeń na przemian z psychologiem wyciąga klocki z wieży i odpowiada na pytanie znajdujące się na poszczególnym klocku. Np. „Jak się czujesz...?”, „Chciałbym żeby mój tata...”, „Moje rodzeństwo...”, „Smuci mnie...”, „Lubię...”, „Potrafisz...”.

Podczas zabawy uczeń określa swoje emocje, relacje rodzinne i w grupie rówieśniczej opowiada o swoich słabych i mocnych stronach, opowiada o marzeniach.



Przed rozpoczęciem gry

W trakcie gry

Koniec gry

Dobrze, aby na końcu podsumować przebieg zabawy, zadając pytania - “czy podobała się gra?”, “Czy dowiedziałeś się czegoś o sobie lub o mnie?”

Często efektem gry jest nawiązanie lepszego kontaktu psychologa z uczniem. Lepsze poznanie ułatwi dalszą współpracę, podczas kolejnych zajęć z psychologiem szkolnym, których celem jest rozwój psychofizyczny ucznia.

Korzyści stosowania gry dla dzieci

Stosowanie gry Jenga z testem RISB ma wiele korzyści dla dziecka.

Po pierwsze, pozwala na poznanie i zrozumienie jego osobowości i potrzeb. Dzięki temu psycholog może wdrożyć odpowiednie metody terapeutyczne, które pomogą dziecku w rozwoju.

Po drugie, gra ta jest doskonałą okazją do rozwijania umiejętności społecznych u dzieci. Podczas gry, dzieci uczą się jak wyrażać swoje myśli i uczucia, jak słuchać innych i jak pracować w grupie. To ważne umiejętności, które pomogą dziecku w dorosłym życiu.

Po trzecie, gra ta jest doskonałą okazją do integracji dzieci o różnych zainteresowaniach i osobowościach. Dzieci poznają siebie nawzajem i uczą się akceptacji innych.

Podsumowanie

Gra Jenga z zadaniami RISB dla dzieci jest doskonałym narzędziem do nauki i zabawy, które pozwala na poznanie dziecka w sposób zabawowy i przyjemny. To również wspaniałe narzędzie dla nauczycieli i psychologów, którzy chcą lepiej zrozumieć zachowanie dzieci i pomóc im w rozwijaniu swoich umiejętności. Warto również zauważyć, że gra ta może pomóc w identyfikacji potrzeb i problemów dziecka, które mogą wymagać dalszej interwencji.



Scenariusz opisanych zajęć z psychologiem w SP:

Poznają siebie za pomocą terapeutycznej Jengi – zajęcia psychoindywidualne z logiem szkolnym

[Kliknij...](#)

Paweł Wernicki, nauczyciel matematyki, I LO im. M. Skłodowskiej-Curie w Pile

Mieć **PLAN** na **PLAN**imetrię

Na początku roku szkolnego 2022/2023 odbyło się spotkanie doradcy metodycznego Małgozaty Wucens z wybranymi nauczycielami matematyki I LO w Pile. Spotkanie miało na celu wybór tematu przewodniego szkolenia metodycznego z matematyki dla nauczycieli powiatów wspomaganych przez CDN w Pile. Na spotkaniu zostały przeanalizowane wyniki matur z ostatnich lat i ustalono z jakimi zagadnieniami uczniowie mieli największy problem.

Po przeanalizowaniu sprawozdań z matur w województwie wielkopolskim zauważono, że bardzo słabo wypadające zadania w ostatnich latach dotyczyły planimetrii. Tabela 1 przedstawia poziom wykonania zadań z planimetrii w ostatnich latach.

Tabela 1:

Matura w roku	Poziom arkusza	Nr zadania	Wymagania szczegółowe	Poziom wykonania zadania (%)
2019	podstawowy	29	Wielokąty, koła, okręgi. Zdający stosuje twierdzenie o sumie kątów trójkąta. Zdający rozpoznaje i nazywa trójkąty	16
2019	Rozszerzony	9	Planimetria. Zdający rozpoznaje trójkąty podobne i wykorzystuje cechy podobieństwa trójkątów	20
2020	Podstawowy	29	Planimetria. Zdający rozpoznaje trójkąty podobne i wykorzystuje cechy podobieństwa trójkątów	13
2020	Rozszerzony	7	Planimetria. Zdający rozpoznaje trójkąty podobne i wykorzystuje cechy podobieństwa trójkątów	14
2021	Rozszerzony	8	Stosuje cechy przystawania trójkątów, rozpoznaje figury podobne	11
2022	Podstawowy	33	rozpoznaje trójkąty podobne i wykorzystuje cechy podobieństwa trójkątów	26
2022	Rozszerzony	8	znajduje związki miarowe w figurach płaskich z zastosowaniem twierdzenia sinusów i twierdzenia cosinusów.	7

W związku z tym zdecydowano, że spotkanie metodyczne będzie dotyczyć metod rozwiązywania zadań z planimetrii.

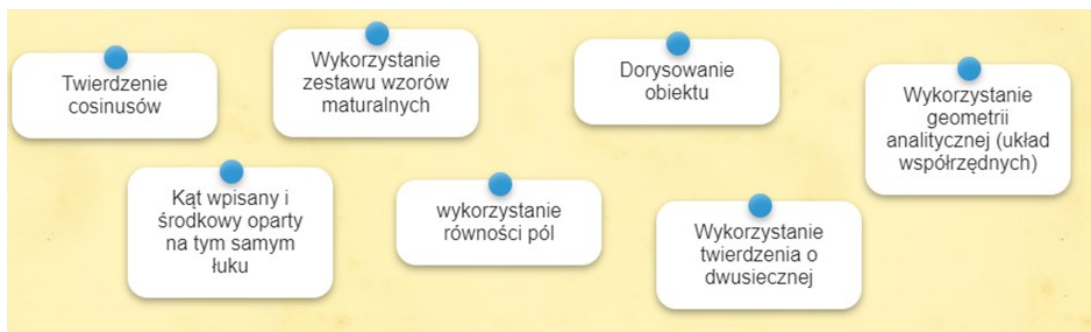
Warsztaty poprowadził nauczyciel matematyki pan Paweł Wernicki. Prowadzący we współpracy z panem Dariuszem Włoszczyńskim wicedyrektorem I LO w Pile dokonali wyboru i opracowania różnego typu zadań z działu planimetria (zadania na poziomie rozszerzonym, podstawowym, zadania olimpijskie (które można realizować w ramach pracy z uczniem zdolnym).

Matura w nowej formule wymusza na nauczycielach inne spojrzenie na treści, które występowały w na maturze w formule 2015. Analizując klucze odpowiedzi matur z lat 2015-2021 widać, że najczęściej występujące zadania na poziomie podstawowym można było rozwiązując

wykorzystując podobieństwo figur, a na poziomie rozszerzonym twierdzenie sinusów i cosinusów. Arkusze próbne matury w formule 2023 pokazały, że zadania, które mogą się pojawić na ostatecznym arkuszu wymagają dużo większej wiedzy i umiejętności rozwiązywania zadań różnego typu metodami (wykorzystywanie własności figur płaskich i dotyczących ich twierdzeń). W trakcie szkolenia zaprezentowano 10 zadań wraz z omówieniem, komentarzem metodycznym i schematem rozwiązania tych zadań. Nauczyciele otrzymali karty pracy wraz z rysunkami do poszczególnych zadań.

Rysunek 1 przedstawia metody rozwiązywania zadań wykorzystane w trakcie szkolenia.

Rysunek 1:



Poniżej zaprezentowana jest lista zadań rozwiązywanych w trakcie szkolenia. Scenariusz zajęć z kartą pracy znajduje się w zakładce **publikacje**.

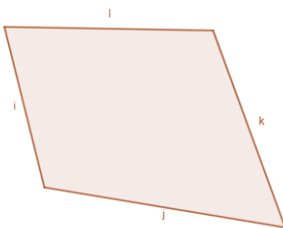
Warsztaty metodyczne dla nauczycieli szkół ponadpodstawowych „Matura 2023 z matematyki”

Planimetria – lista zadań

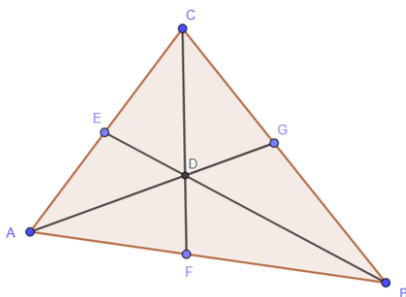
Zad. 1. Dany jest $\triangle ABC$, gdzie $|\sphericalangle ACB|=90^\circ$. Najkrótsza wysokość h tego trójkąta dzieli go na trójkąty ACD oraz BCD . Niech r_1 - promień okręgu wpisanego w $\triangle ABC$, r_2 - promień okręgu wpisanego w $\triangle ACD$, r_3 - promień okręgu wpisanego w $\triangle BCD$. Wykaż, że: $h = r_1 + r_2 + r_3$.

Zad. 2. Dany jest trójkąt prostokątny o przyprostokątnych długości 10 i 24. Oblicz odległość wierzchołka kąta prostego tego trójkąta od punktu styczności okręgu wpisanego w ten trójkąt z przeciwprostokątną.

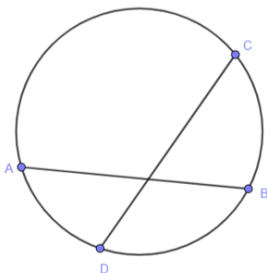
Zad. 3. Na rysunku przedstawiony jest czworokąt wypukły o długościach boków i, j, k i l . Niech S będzie polem tego czworokąta. Wykaż, że $S \leq \frac{i^2 + j^2 + k^2 + l^2}{4}$.



Zad. 4. Dany jest $\triangle ABC$, gdzie: $|AB|=14$, $|BC|=12$, $|AC|=10$ (rysunek poniżej). Punkt D jest środkiem okręgu wpisanego w ten trójkąt. Sprawdź, czy istnieje trójkąt, którego wysokości mają długości: $|AE|$, $|AF|$, $|BG|$.



Zad. 5. Cięciwa AB okręgu ma długość 8cm, a cięciwa CD tego okręgu ma długość 9 (rysunek poniżej). Cięciwy te przecinają się w punkcie E. Wiedząc, że: $\frac{P_{\triangle ACE}}{P_{\triangle DBE}} = \frac{7}{4}$. Oblicz długość łamanej AED.



Zad. 6. Dany jest kwadrat ABCD o polu 64. Na boku AB tego kwadratu obrano taki punkt E, który dzieli ten bok w stosunku 1:3 licząc od punktu A. Na boku AD tego kwadratu obrano taki punkt F, który dzieli ten bok w stosunku 3:5 licząc od punktu A. Odcinki EC i FB przecinają się w punkcie G. Oblicz $\frac{P_{\triangle EBG}}{P_{\triangle BCG}}$.

Zad. 7. Dany jest czworokąt wypukły PQRS. Wiadomo, że: $|PQ|=|QR|+|SP|$. Dwuścienne kątów PQR i SPQ przecinają się w punkcie A. Wykaż, że $|RA|=|SA|$.

Zad. 8. W czworokącie wypukłym ABCD zachodzi: $|\sphericalangle ABD|=2 \cdot |\sphericalangle ACD|$ oraz $|\sphericalangle ADB|=2 \cdot |\sphericalangle ACB|$.

Wykaż, że prosta AC jest dwusieczną \sphericalangle BAD.

Zad. 9. Punkt Q leży wewnątrz równoległoboku ABCD. Wykaż, że jeżeli $|\sphericalangle QBA| = |\sphericalangle QDA|$, to także $|\sphericalangle QAB| = |\sphericalangle QCB|$.

Zad. 10. (LXXIV OM) Dany jest czworokąt wypukły ABCD wpisany w okrąg. Przekątne AC i BD przecinają się w punkcie P, przy czym $|BP| = |AD| + |DC|$. Punkt X leży na boku BC, przy czym $|BX| = |AC|$. Dowieść, że $2 \cdot |\sphericalangle BPX| = |\sphericalangle ADC|$.



Scenariusz opisanej lekcji w klasie 4 LO (poziom rozszerzony):
Wybrane zadania z planimetrii.

[Kliknij...](#)



Małgorzata Wucens, Doradca metodyczny matematyki, Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Pile
Paweł Wernicki, nauczyciel matematyki, I LO im. M. Skłodowskiej-Curie w Pile

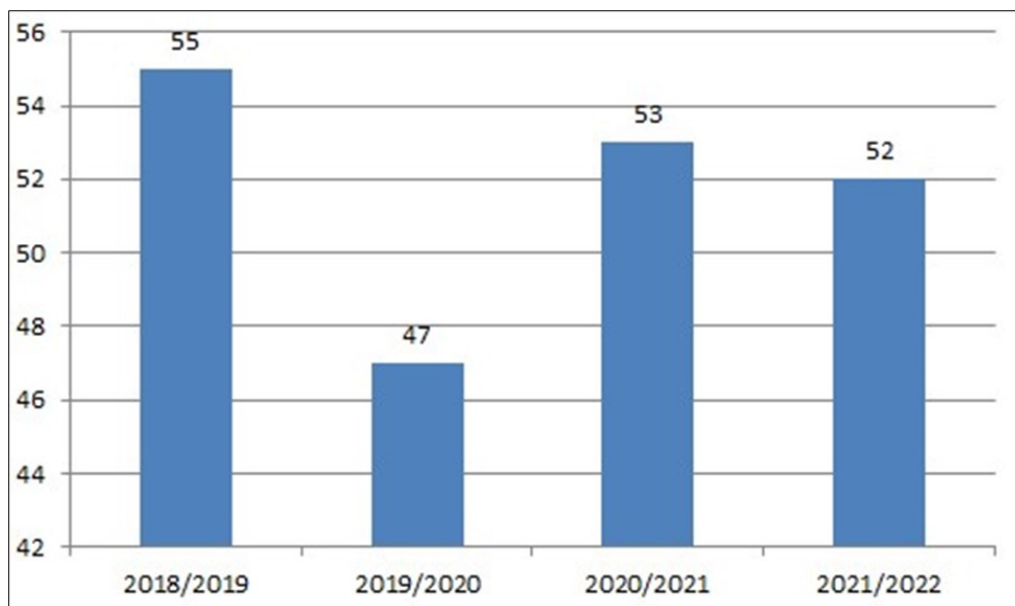
Nie taki arkusz straszny, jak go malują- Matura z matematyki 2023

Lata 2020-2023 były czasem bardzo wielu zmian dla edukacji w Polsce. Poza nową podstawą programową nauczania ogólnego, powrotem do czteroletniego liceum najważniejszym wydarzeniem była pandemia wirusa SARS-CoV-2, która wymogła na nauczycielach zmianę sposobu nauczania z tradycyjnej bezpośredniej współpracy w klasie szkolnej do kształcenia na odległość. Po powrocie do nauki stacjonarnej uczniowie każdorazowo musieli asymilować się w grupie rówieśniczej przez co mniej skupiali się na nauce. W bieżącym roku szkolnym odbędzie się pierwszy egzamin maturalny przeprowadzony w formule 2023, a wśród niektórych uczniów dominującymi zachowaniami jest: przerażenie, brak motywacji, brak systematyczności pracy oraz brak umiejętności planowania przygotowań do egzaminu. Obecna sytuacja wymogła na nauczycielach wzmożoną empatię wobec uczniów, konieczność wspomaganie ich w nadrobieniu braków, poznanie dodatkowych metod motywowania i współdziałania z uczniem. W wielu przypadkach, to właśnie nauczyciel będzie kreatorem sukcesu maturalnego poprzez odpowiednie sterowanie pracą ucznia. W związku z tym doradca metodyczny pani Małgorzata Wucens we współpracy z nauczycielem matematyki, panem Pawłem Wernickim postanowili przygotować spotkanie informacyjno-metodyczne dla nauczycieli szkół ponadpodstawowych powiatów: pilskiego, chodzieskiego, czarnkowsko- trzanieckiego, wągrowieckiego, złotowskiego, którego celem było przekazanie nauczycielom wiedzy i wybranych strategii działania w przygotowaniu uczniów do egzaminu maturalnego w roku 2023. Odbyły się dwa takie spotkania – jedno w formule stacjonarnej, drugie w formule online. Organizatorów cieszy wysoka frekwencja na spotkaniach, co świadczy o tym, że takie spotkanie dla nauczycieli z powiatów wspomaganých przez CDN w Pile było po prostu potrzebne i oczekiwane.

Sylabus spotkania wraz z komentarzem:

Analiza wyników matury.

Wyniki matur w rejonie wspomaganym przez CDN w Pile są porównywalne z wynikami z poprzednich lat (obszary, które wypadły najslabiej w 2022 roku to: rozumowanie i argumentacja oraz zadania wymagające sprawności rachunkowej. Uczniowie nie weryfikują poprawności uzyskanych wyników.



źródło: opracowanie własne

- Zmiany w wymaganiach egzaminacyjnych w 2023 roku.



źródło: <https://www.gov.pl/photo/format/1199d058-985e-430a-a22163240d1a1bf3/resolution/729x308>

Usunięto: obliczanie kosztów kredytów, wzór na różnicę \square - tych potęg, równania wielomianowe sprowadzalne do kwadratowych, zagadnienia związane z funkcją homograficzną, ciągi rekurencyjne i ich własności, znajdowanie przybliżonych wartości funkcji trygonometrycznych i kątów, bryły obrotowe, skalę centylową. Część wymagań z poziomu podstawowego przeniesiono do poziomu rozszerzonego.

Jak przygotować ucznia?

Trzy główne zasady:

Motywuj, doceniaj i bądź konsekwentny.

Nie zniechęcaj i nie powtarzaj, że matura będzie trudna.

Pokazuj im co potrafią i nad czym muszą popracować

Pomóż uczniom w planowaniu powtórek, zachęć aby powtarzali materiał zagadnieniami: liczby rzeczywiste, wyrażenia algebraiczne, równania i nierówności, układy równań, funkcje, ciągi, trygonometria, planimetria, geometria analityczna, stereometria, kombinatoryka, statystyka, rachunek prawdopodobieństwa, optymalizacja (określ uczniom odpowiednią długość czasu dla poszczególnych powtórek, adekwatnie do ilości występowania zadań w arkuszu).

Struktura i budowa arkusza maturalnego.

Nie będzie dwóch wyraźnie wyznaczonych odrębnych części: zadania otwarte i zadania zamknięte. Do zdobycia będzie łącznie 46 punktów: 29 pkt za rozwiązanie zadań zamkniętych, 17 pkt do uzyskania za rozwiązanie zadań otwartych. Pojawią się nowe typy zadań (wielokrotnego wyboru, prawda-fałsz, zadania na dobieranie).

Wnioski i rekomendacje po analizie arkuszy pokazowych i diagnostycznych.

Analizowane arkusze maturalne mają kilka udogodnień w porównaniu z arkuszami poprzedniej formuły np.: wszystkie przeanalizowane arkusze wskazują na schematyczne ułożenie zadań, zgodnie z kolejnością występowania poszczególnych działów w zestawie wzorów maturalnych (co ułatwia ich wykorzystanie). W arkuszach duża ilość miejsca na obliczenia i analizę zadań (miejsce na obliczenie pod zadaniem). Często powtarzalność niektórych typów zadań (działania na potęgach, własności logarytmów, działania na wyrażeniach algebraicznych z wykorzystaniem wzorów skróconego mnożenia, wybór odpowiedniego układu równań do zadania z treścią, równanie wymierne, nierówność z wartością bezwzględną, dowodzenie podzielności liczb, odczytywanie własności funkcji z wykresu, rozwiązywanie równań metodą grupowania wyrazów, twierdzenie cosinusów, zagadnienia optymalizacyjne, równanie okręgu, wzajemne położenie prostych, wiązka ze statystyki).



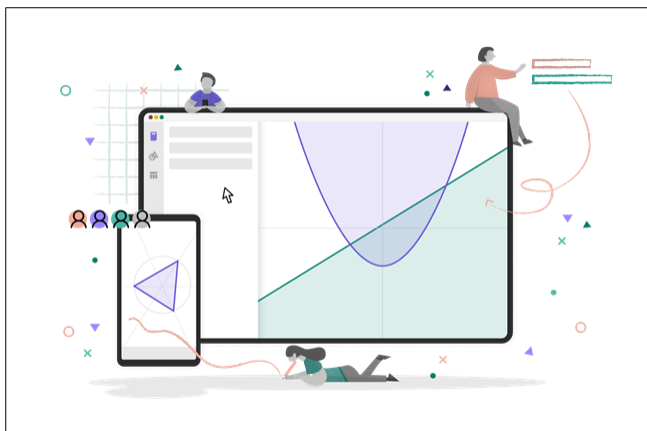
CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA		Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.
WYPELNIŁ ZDAJĄCY		
Miejsce na naklejkę. Sprawdź, czy leśd na naklejkę to M-100 Jeżeli tak – przyklej naklejkę. Jeżeli nie – zgłoś do nauczycielowi.		
KOD	PESEL	
[] [] []	[] [] [] [] [] [] [] []	
Egzamin maturalny		Formuła 2023
MATEMATYKA		
Poziom podstawowy		
TEST DIAGNOSTYCZNY		Symbol arkusza MMAP-PO-100-2212
DATA: 14 grudnia 2022 r.	WYPELNIŁ ZESPÓŁ NADZORUJĄCY	
GODZINA ROZPOCZĘCIA: 9:00	Uprawnienia zdającego do:	
CZAS TRWANIA: 180 minut	<input type="checkbox"/> dostosowania zasad oceniania	
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 46	<input type="checkbox"/> dostosowania w zw. z dyskalkulią	
	<input type="checkbox"/> nieprzenieszenia zaznaczeń na kartę.	

TEST DIAGNOSTYCZNY		Symbol arkusza MMAP-PO-100-2209
DATA: 29 września 2022 r.	WYPELNIŁ ZESPÓŁ NADZORUJĄCY	
GODZINA ROZPOCZĘCIA: 9:00	Uprawnienia zdającego do:	
CZAS TRWANIA: 180 minut	<input type="checkbox"/> dostosowania zasad oceniania	
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 46	<input type="checkbox"/> dostosowania w zw. z dyskalkulią	
	<input type="checkbox"/> nieprzenieszenia zaznaczeń na kartę.	
EGZAMIN MATURALNY Z MATEMATYKI POZIOM PODSTAWOWY		
ARKUSZ POKAZOWY		
TERMIN: 4 marca 2022 r.	WYPELNIŁ ZESPÓŁ NADZORUJĄCY	
CZAS PRACY: 180 minut	Uprawnienia zdającego do:	
LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 46	<input type="checkbox"/> dostosowania zasad oceniania	
	<input type="checkbox"/> dostosowania w zw. z dyskalkulią	
	<input type="checkbox"/> nieprzenieszenia zaznaczeń na kartę.	

źródło: <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-maturalny-w-formule-2023/materialy-dodatkowe>

Dobre praktyki, sposoby na zadania.

Warsztat metodyczny „różne sposoby rozwiązywania zadań z planimetrii” dotyczący strategii rozwiązywania zadań maturalnych z planimetrii (zarówno na poziomie podstawowym jak i rozszerzonym). Wyboru i opracowania zadań do warsztatów dokonali: nauczyciel matematyki Paweł Wernicki oraz pan Dariusz Włoszczyński nauczyciel matematyki i wicedyrektor I LO w Pile. Uczestnicy warsztatów otrzymali gotowe materiały, karty pracy oraz rysunki do zadań wykonane z wykorzystaniem programu Geogebra



źródło: <https://www.geogebra.org/?lang=pl>

Beata Siwek, nauczycielka przedszkola, Przedszkole nr 4 w Trzciance

Masz Wiadomość – Pochwałobieracz i magiczne słowa

Borykając się z pewnymi problematycznymi zachowaniami w grupie dzieci czteroletnich, takimi jak uderzanie, szczypanie czy gryzienie rówieśników przez kilkoro dzieci, które wyraźnie „brały przykład” z siebie nawzajem i zmagając się z brakiem skuteczności dotychczasowego systemu motywacyjnego stosowanego w grupie postanowiłam poszukać innych możliwości skutecznego rozwiązania problemu nieakceptowalnego zachowania. Postanowiłam skupić się szczególnie na funkcjonowaniu i rozwoju dziecka czteroletniego tak, aby zrozumieć jego reakcje na konkretne sytuacje oraz ocenić, czy rzeczywiście zachowania określane przez osoby dorosłe jako „niewłaściwe” mogą być niewłaściwe w przypadku dziecka w wieku czterech lat. Czy zachowania „niewłaściwe” to nie jedynie efekt zniechęcenia lub zachowanie wynikające z braku pewnej umiejętności?

Skupiłam się na rozwoju emocjonalnym dziecka, oraz na sposobach motywowania, które faktycznie przyniosą pozytywny efekt. Szukając rozwiązań zaczęłam zagłębiać się w temat pozytywnej dyscypliny oraz sposobów na rozwijanie wewnętrznej motywacji u dzieci. Skupiłam się również na psychologii dziecka, a w szczególności na jego rozwoju emocjonalnym, a także na szukaniu granicy dla dziecięcego „nie”. Postanowiłam skorzystać z fachowej literatury, która pomogła mi w przybliżeniu nurtujących mnie tematów i znalezieniu najwłaściwszej metody, która pomoże mi w uporaniu się z problemem agresji wobec rówieśników. Cztery lata to wiek dziecka, który określany jest w literaturze jako okres zachowania „nie do opanowania”, a także skłonności do przesady, buntu, arogancji i hałaśliwości, wiek poszukiwacza przygód, czarów i sztuczek.

Posiadając większy zasób wiedzy postanowiłam wprowadzić odrobinę magii w przeprowadzone zajęcia, tak aby pobudzić wyobraźnię dzieci, a wprowadzając element tajemnicy oraz dając zadania do wykonania skupić uwagę dzieci na konkretnym działaniu i odwozić je tym samym od ich niektórych naturalnych skłonności, a przy okazji sprawdzić czy tego rodzaju działania wpłyną na zaangażowanie dzieci do pracy nad sobą. Wykonałam maskotkę motywacyjną, którą wprowadziłam i przedstawiłam dzieciom podczas zaplanowanych zajęć wykorzystując list od tajemniczego „M”. Maskotkę uznałam za innowacyjny element systemu motywacyjnego, natomiast scenariusz za dobrą praktykę. Wykorzystanie maskotki motywacyjnej miało być dodatkowym działaniem wzmacniającym i zachęcającym do poprawy zachowania przedszkolaków, natomiast wprowadzenie jej do codziennego przedszkolnego życia grupy jako „kolegi służącego za wzór” oraz „obserwatora” dzieci ma być w zamyśle elementem magicznym każdego dnia, pobudzającym wyobraźnię i wpływającym na autorefleksję. Całe działanie przy pomocy „Pochwałobieracza” ma uwzględniać indywidualność każdego dziecka oraz podmiotowe podejście do każdego podopiecznego, jest więc swego rodzaju eksperymentem, na pod-

stawie którego będzie można uzyskać wnioski na ile całe działanie okazało się skuteczne.

Najważniejszym elementem całego działania jest maskotka motywacyjna, która może przedstawiać dowolną postać np. delfinka, jeśli grupa nosi nazwę Delfinki itp. Istotą pomysłu jest to, aby pluszak był nagrodą za pozytywne i właściwe zachowania (w przypadku tego scenariusza za stosowanie „magicznych słów”). Wówczas dziecko zabiera maskotkę do domu, jako nagrodę.

W grupie w której poniższy scenariusz został wykorzystany zauważyłam znaczną poprawę zachowania dzieci. Zmniejszyła się częstotliwość problematycznych zachowań. Dzieci zaczęły skupić większą uwagę zarówno na własnym zachowaniu, jak i na zachowaniu rówieśników - zdarzyło się nawet, że jedno dziecko bezpośrednio zwróciło uwagę drugiemu. Dzieci pamiętają o Pochwałobieraczu i wiedzą, jaką pełni on rolę w ich grupie.

Zaprezentowany scenariusz został zainspirowany „obrazkiem motywacyjnym” zamieszczonym na stronie www.rysopisy.pl przedstawiającym tytułowego Pochwałobieracza. Pomysł zrodził się z potrzeby utworzenia innego niż dotychczasowy systemu motywacyjnego w grupie przedszkolnej: bardziej atrakcyjnego niż dotychczasowy, który w większym stopniu motywowałby dzieci do właściwych zachowań (stosowanie zwrotów grzecznościowych, szanowanie zabawek i rzeczy które nie należą do dziecka, zwracanie się z szacunkiem do osób starszych, przestrzeganie zasad panujących w przedszkolu takich jak sprzątanie po zabawie), ale przede wszystkim do powstrzymania się od zachowań agresywnych wobec rówieśników .

Scenariusz może być dowolnie wykorzystany i modyfikowany, w zależności od pomysłów i kreatywności osoby prowadzącej zajęcia oraz okresu w jakim nauczyciel będzie chciał wprowadzić tą „nową” formę motywacji.

Literatura:

Steinke-Kalembka J., Dodaj mi skrzydeł! Jak rozwijać u dzieci motywację wewnętrzną?, Samo Sedno, Warszawa 2017

Nelsen J. przekład: Czechowska A., Rosiak A., Pozytywna dyscyplina, CoJaNaTo, Warszawa 2020

Zimbabardo P.G., Johnson R.L., McCann V., Psychologia kluczowe koncepcje, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010

Wentrych A., Zanim wkroczy specjalista, Bliżej Przedszkola, Kraków 2016

Poniższe zdjęcie przedstawia przykładową maskotkę motywacyjną.



Scenariusz opisanych zajęć przedszkolnych w grupie 4-latków: Masz Wiadomość – Pochwałobieracz i magiczne słowa

[Kliknij...](#)

Katarzyna Kwaśnik, nauczyciel konsultant, CDN w Pile



Jo Witek – Księga uczuć – W moim sercu¹

„Dziś otworzę szeroko drzwi do mojego serca”...²

Trudno powiedzieć co w tej książce jest cenniejsze. Tekst, czy ilustracje. Pewnie żadne z osobna nie byłoby tak porywające i piękne. „Księga uczuć” i wszystko jasne. Szczęście, odwaga, złość, smutek, wrażliwość, strach, radość miłość – o wszystkim jest mowa, a ubrane jest w ciepłe pełne skojarzeń słowa. Ogrom tych uczuć, ich różnorodność i barwność daje piękno, każdego dziecięcego serca. Serca niosącego zachowania dziecka i świadomość, że nie wszystko w życiu jest przyjemne, ale warto wszystko poznać. Tak budujemy swoją siłę i piękność w życiu.

Oczywiście poza tekstem są wysmakowane ilustracje oraz przestrzennie skonstruowana grafika z „sercem” w roli głównej.

To książka dla dziecka i dla dorosłego „...Bo moje serce to tajemniczy ogród”³

¹ Jo Witek, W moim sercu. Księga uczuć, Ilustracje: Christine Roussey ; tłumaczenie: Anna Rosiak, Warszawa, Wydawnictwo Mamanian, © 2016

² JTamże

³ Tamże



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

PLACÓWKI OŚWIATOWE PROWADZONE PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO PODLEGŁE DEPARTAMENTOWI EDUKACJI I NAUKI

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu

pełna informacja dostępna na stronie:
www.odn.kalisz.pl

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie

pełna informacja dostępna na stronie:
www.cdnkonin.pl

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Lesznie

pełna informacja dostępna na stronie:
www.cdn.leszno.pl

Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Pile

pełna informacja dostępna na stronie:
www.cdn.pila.pl

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu

pełna informacja dostępna na stronie:
www.odnpoznan.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Kaliszu

www.cwrkdiz.kalisz.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Koninie

www.cwrkdiz.konin.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Lesznie

www.cwrkdiz.leszno.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Pile

www.cwrkdiz.pila.pl

Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Poznaniu

www.cwrkdiz.poznan.pl



Placówki Oświatowe Prowadzone Przez
Samorząd Województwa Wielkopolskiego

Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego:

- w **Gnieźnie**, ul. Mieszka I nr 27, www.medyk.gniezno.pl
Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:
Terapeuta Zajęciowy, Opiekun Medyczny, Technik Masażysta, Technik Farmaceutyczny

- w **Koninie**, ul. Przemysłowa 4, www.medyk.konin.pl
Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:
Terapeuta Zajęciowy, Opiekun Medyczny, Technik Usług Kosmetycznych, Technik Masażysta, Technik Elektroradiolog, Asystent Osoby Niepełnosprawnej, Higienistka Stomatologiczna

- w **Ostrowie Wielkopolskim**, ul. Limanowskiego 17, www.msz-ostrow.cba.pl
Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:
Terapeuta Zajęciowy, Opiekun Medyczny, Technik Usług Kosmetycznych, Technik Masażysta, Technik Farmaceutyczny, Opiekunka Dziecięcia, Higienistka Stomatologiczna, Asystentka Stomatologiczna, Technik Elektroradiolog

- **Nr 1 w Poznaniu**, ul. Szamarzewskiego 99, www.msz.poznan.pl
Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:
Opiekun Medyczny, Technik Usług Kosmetycznych, Technik Masażysta, Technik Farmaceutyczny, Ortopystka, Technik BHP, Technik Elektroradiolog, Technik Elektroniki i Informatyki Medycznej

- **Nr 2 w Poznaniu**, ul. Mostowa 6, www.wsck.pl
Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:
Asystentka Stomatologiczna, Higienistka Stomatologiczna, Technik Dentystyczny, Asystent Osoby Niepełnosprawnej, Opiekun Medyczny, Opiekun Osoby Starszej, Opiekun w Domu Pomocy Społecznej, Opiekunka Dziecięcia, Technik Masażysta, Terapeuta Zajęciowy

- w **Rawiczu**, ul. gen. Grota Roweckiego 6, www.medyk-rawicz.pl
Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:
Technik Usług Kosmetycznych, Technik BHP, Opiekun Osoby Starszej, Terapeuta Zajęciowy, Opiekun w Domu Pomocy Społecznej, Opiekunka Środowiskowa, Opiekunka Dziecięcia, Asystent Osoby Niepełnosprawnej, Technik Masażysta, Opiekun Medyczny

- w **Złotowie**, ul. Szkołna 3, www.wsckziu-zlotow.pl
Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:
Opiekun Medyczny, Technik Archiwista, Technik Masażysta, Technik Usług Kosmetycznych, Opiekunka Dziecięcia

Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Ustawicznego we Wrześni, ul. Wojska Polskiego 2a, www.wscku-wrzesnia.pl

Centrum oferuje naukę na następujących kierunkach:
- Florysta, Technik Usług Kosmetycznych, Technik Logistyki, Technik Administracji, Technik Archiwista, Technik Rachunkowości, Opiekun Medyczny, Asystent Osoby Niepełnosprawnej, Technik Budownictwa



Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Pile
64-920 Piła, ul. Bydgoska 21
tel. 67 352 17 50
www.cdn.pila.pl